

romániai magyar sajtó

A Magyar Újságírók Romániai Egyesületének időszaki szakmai lapja • III. folyam, XI. évfolyam, 2015. 1. szám • Ingyenes példány

Részlegesen szabad sajtóvilágaink

Interjú Hecser Zoltán alapító elnökkel

25 éves a Brassai Magyar Adás

Veszélyben a vajdasági magyar rádiók

Újságírói etikai kódex (tervezet)

MÚRE 25

A romániai magyar újságírók szakmai szervezetének jubileuma

Csíkszereda, 2015. május 15–16.

Május 15., péntek

12.00–13.00 LABDARÚGÓ

MÉRKŐZÉS:

MÚRE PRESSING – Magyarország
Csíkszeredai Főkonzulátusának csapata
Helyszín: Stadion utca 3.

13.00 órától érkezés, regisztráció,
szállások elfoglalása a Fenyő Hotelban
(MÚRE TITKÁRSÁG: a hotel
előcsarnokában)

14.00–15.00 ebéd a Korona Panzió
és Étterem vendéglőjében

11.30 kávészünet

12.00 Kövér Tamás (MÖT): A Média
Önszabályozó Testület tapasztalatai

12.30 Szucher Ervin (MÚRE-BB):
Kihívások előtt a MÚRE Becsületbírósága

13.00 Hozzászólások, kérdések
*Helyszín: a Hargita Megyei Tanács,
Megyeháza márványterme*

14.00–15.00 ebéd a Korona Panzió
és Étterem vendéglőjében

25 ÉVES A MÚRE, A ROMÁNIAI MAGYAR ÚJSÁGÍRÓK SZAKMAI SZERVEZETE

16.00–19.00 EMLÉKÜLÉS

Társszervezetek, támogatók, meghívottak
köszöntői, emlékezések, MÚRE-videók
vetítése, emléklapok átadása
Helyszín: Sapientia EMTE, Aula Magna

20.00 ÁLLÓFOGADÁS,
amelyet a MÚRE megalakulásának
25. évfordulója alkalmából, a romániai
magyar újságíró-társadalom képviselőinek
a Csíkszeredai Főkonzulátus ad
Helyszín: a Sapientia EMTE étkezdéje

Helyszínek:

**SAPIENTIA ERDÉLYI MAGYAR
TUDOMÁNYEGYETEM**
Csíkszereda, Szabadság tér 1.

FENYŐ HOTEL
Csíkszereda, Nicolae Bălcescu utca 11.
Tel.: +40266-311493
<http://www.hunguest-fenyo.ro/hu/index.php>

KORONA PANZIÓ ÉS ÉTTEREM
Csíkszereda, Márton Áron utca 40.
Tel./Mobil: +40740-162158 +40266-310993

**HARGITA MEGYEI TANÁCSA,
A MEGYEHÁZA MÁRVÁNYTERME**
Csíkszereda, Szabadság tér 5 szám

Május 16., szombat

KONFERENCIA: MÉDIASZABÁLYOZÁS ÉS ÖNSZABÁLYOZÁS

10.00 Bodonovich Jenő (NMHH):
Médiabiztosi ajánlások a köz érdekében

10.30 Turos Lóránd (CNA): Média-
szabályozás Romániában: Honnan hová?

11.00 Hozzászólások, kérdések

Tartalom

- 3 Szűcs László: Részleges szabadság-fogyatkozás
- 4–5 Sarány Orsolya: A kezdetek, Brassó-pojánától Csíkszeredáig – Beszélgetés Hecser Zoltánnal
- 6–7 Sajtórangsorok: csak részben szabadon
- 8–9 Vallasek Magdolna: A szólás – szabadság
- 10 Nánó Csaba: Az írás etikája
- 11 COM: Megújuló közös fellépés
- 11 Bukarestben a jogvédelemről
- 12–13 25 éve a hétköznapi szolgálatában
- 14–15 Csapatot és stílust teremteni
- 15 Szilágyi Aladár Aranytollához
- 16 Tasnádi-Sáhy Péter Spectator-díjához
- 17 Horváth Andor: Kelet-Nyugat, 25 év után
- 17 Kántor Lajos: Kelet-Nyugat keresőben
- 18 Antal Erika: Élet az Istenszéke lábánál
- 19 Balázs Bence: Időutazás Farnastól Zsobokig, másodszor
- 19 Sajtós vizit Pakson
- 20–22 Tóth Livia: Meddig szólhatnak még a helyi rádiók Vajdaságban?
- 23 Emlékezzünk kegyelettel Balázs Katalinra
- 23 Búcsú Mihálka Zoltántól
- 24–25 Bögözi Attila: Harmónia-kupa, rangadó a muzsikásokkal
- 25 A MŰRE Sportszakosztály rövid története
- 26–30 Újságírói etikai kódex (tervezet)
- 31–32 Sebestyén Mihály: Az újság, ahogyan a régiek csinálták
- 32 Új tagjaink
- 33 Szekeres Attila: Búcsú Karcsi bácsitól
- 34 Farcádi Botond: A tiszta sport ügyét szolgálta (Árus Károly búcsúztatása)
- 35 Kolozsvári hangulatok – fotóverseny

Címlapfotó: Bögözi Attila felvétele

romániai magyar sajtó

Alapítva: 1993

Kiadja a Magyar Újságírók Romániai Egyesülete

Felelős kiadó, felelős szerkesztő: Rácz Éva elnök

Postacím: 540027 Marosvásárhely – Tg. Mureș, Tusnád utca 5. szám

Web: www.mure.ro. Telefon: 0365-402-538. E-mail: mure@mure.ro

Szerkesztette: Szűcs László. Műszaki szerkesztő: Benkő J. Zoltán.

Készült az Europrint Nyomdavállalatnál, felelős vezető: Derzsi Ákos

RMDSZ

**COMMUNITAS
ALAPÍTVÁNY**

Részleges szabadság-fogyatkozás

Olvassom, hogy csupán részben szabad sajtójú országban élünk, ami nem a legkellemesebb fejlemény annak, aki nap mint nap ezt a szakmát műveli. Az ilyen felmérésekkel ugyan sok a baj, lehet vitatkozni a sorrendeken, mi miért ezen a helyen tanyázunk, ki előz meg, ki kullog mögöttünk? Jó lenne azt is tudni, hogy a szakma belülről hogyan éli meg mindennapi munkájában ezt a részleges sajtószabadságot. Mert ha reális a helyezésünk, akkor nagyon nagy gondok vannak.

Már csak azért is nehéz mit kezdeni a számokkal, mert Románia esetében semmiféle indoklást, részletező magyarázatot nem mellékeltek az osztályzat mellé (legutóbb a Freedom House). Hiú ábránd az is, hogy az országosan belül bármiféle árnyalatként megjelenik a romániai magyar nyelvű média helyzete. De aligha lehet kedvezőbb a kép az átlagnál. Piaci helyzete nem túl erős, anyagi lehetőségei sem, annál több a politika szerepe, befolyása, szava, torzító hatása. Nem titok az sem, hogy az ilyen felmérések többnyire a társadalom egészéről mondanak véleményyt, ítéletet, s nem az adott szakma művelőiről.

Ugyancsak az utóbbi hetekben írtak arról, hogy Romániában mind kevesebb nyomtatott sajtóterméket vásárolnak, igaz, pontos képünk itt sincs, hiszen a példányszámok csak részben ismeretek, egyesek gazdasági vagy politikai megfontolásból érthetően hadititokként is kezelik a mennyi az annyi. A kép teljességéhez tartozik, hogy a terjesztési lehetőségek távolról sem ideálisak, a szakmán belül nincs együttműködés, szolidaritás, s ugye ott vannak az ingyen kínált online tartalmak, mint példányszám-ápasztó tényezők. Fizetősé is tehető a netes kínálat, más kérdés, hogy milyen sikerrel.

A sajtó szabadságát, illetve a minőségi újságírást nem csak a politika veszélyezteti, hanem olyan apróságok, mint a sajtómunkások éhbérért dolgoztatása, napilapkészítés öt-hat túlhajszolt, alulképzett kollégával, korrektorok nélkül, illetve a részben ugyancsak anyagi megfontolásból művészetté fejlesztett copy paste tartalomszolgáltatás. A nyelvi szempontból nem igényes sajtótermék szabadságát sem mondanám teljesnek. A bármi okból öncenzúrát gyakorló sajtóműhelyek szabadságát ugyancsak nem tudom teljesnek nevezni. Ugyanúgy, ahogy az indoklás nélküli, előítéletes, a megalapozottság látszatával sem próbálkozó felméréseket komolyan venni.

Szűcs László

A kezdetek, Brassópojánától Csíkszeredáig

Hecser Zoltánt, a MÚRE első elnökét Sarány Orsolya kérdezte

Milyen előzményei voltak a MÚRE megalakulásának?

Korábban létezett a Romániai Újságíró Szövetség (SZR), az egy szakszervezeti alapon működő szervezet volt, a szerepe és jelentősége abszolút beszűkült a '80-as évektől. Hogy ezt a szakszervezeti szerepet még jobban érvényesítsék, a SZR-t összevonták a '80-as években a nyomdász szakszervezettel. Ennek megvolt a politikai, társadalmi jelentősége. Mert már nem egy elit egyesület volt. A munkás elem jobban érvényesült. Akkoriban több nyomdász volt, mint újságíró. Ez a szakszervezet nem volt szegény. A SZR-nek volt vagyona, egy gyönyörű épülete, kerttel, szökőkúttal. Volt vendéglője, klubja, ahová csak engedéllyel lehetett bemenni, újságíró igazolvánnyal.

Ha volt Romániában működő újságíró szervezet, miért volt szükség 1989 után egy magyar szervezetre is?

A '89 decemberi eseményeket követően a nyomdászok kivonultak a saját szakszervezetükbe. Az újságíró társadalom próbált országos szinten újrászerveződni, ezt erősítette egy külföldi löket is. A hasonszórú szervezetek, beleértve a Nemzetközi Újságíró Szövetséget is, Románia felé fordultak, hoztak pénzt is, autókat is. A romániai újságíró társadalom is át akarta alakítani szakmai érdekképviselői szervezetté a SZR-t. De első perctől kezdett körvonalazódni, hogy itt nem lesz egyetértés. Nem lesz egységes szervezet. Egyes emberek között – köztük tekintélyes újságírók, mint Sorin Roșca Stănescu, Cornel Nistorescu –, megindult a hatalmi harc.

Összehívták Brassópojánán az újságírók kongresszusát. Voltak bukaresti kapcsolataim, így erre a kongresszusra, meg két előkészítő gyűlésre is elmentem Bukarestben. Román Győzőt is hívtam, aki az *Előrénel* dolgozott, hogy legyen magyar képviselő. Jópár embert mozgósítottunk, szép számban jelentünk meg magyarok a kongresszuson. Engem beválasztottak a SZR csúcsvezetőségébe, jobbra azért, mert a magyarok közül engem ismertek a legjobban a románok. A SZR elnöke Sergiu Andon lett. Ám az ott elfogadott alapszabályzatba azok az elemek, amiket mi szorgalmaztunk, nem kerültek be.

Én az új elnöknek elmondtam a kongresszust követően, hogy az, amire számítottunk, nem került be az alapszabályzatba, s ez azt is jelenti, hogy ugyan egyforma tagok vagyunk, de sajátos érdekeinket nem látjuk megjelenítve, így nem ellenük, de megalapítjuk a Romániai Magyar Újságírók Egyesületét. Megelőlegeztem, mindent elkövetünk annak érdekében, hogy ez a szervezet partnere legyen a SZR-nek. Az együttműködés szervezett formáit is megpróbálhatjuk.

Ezzel párhuzamosan nyilvánvaló vált, hogy náluk is szakadás lesz. Jóformán véget se ért a kongresszus, megalakult az új vezetőség, hetek leforgása alatt újabb és újabb újságíró szervezetek jöttek létre a román oldalon: Uniunea Ziariștilor Profesionali, Asociația Ziariștilor Români. Ezek bizonyos vezető egyéniségek mellé, érdekek mellé sorakoztak fel, a későbbiek során politikai kötődésük is lett.

Hogyan hozták létre a MÚRE-t? Mi történt az első gyűlésen?

Ezeket az eseményeket követően megalapítottuk a MÚRE-t (akkori nevén RMÚE) Csíkszeredában. Miért Csíkszeredában? Mert itt voltak a kezdeményezők, és megvolt a logisztikai háttér. Több mint 100 újságíró sikerült idehozni az ország minden részéről. Erről dokumentum is készült: jelenléti ívet töltettünk ki. A *Hargita Népe* adminisztrációs személyzete ezt saját feladatának kezelte. Eljött Sergiu Andon, beszédet is mondott. Így alakult meg az egyesület, én lettem az első elnök.

Amíg nem merülnek fel a működéssel, működtetéssel kapcsolatos gondok, addig mindenki azt mondja, oké, de amikor a tagsági díjat kell kifizetni, az rendszerint mindenütt gond. Elindult a sajtó privatizálása, a kezdeti eufóriát kezdte felváltani a mindennapi gond. Az újságírók rájöttek, hogy itt lehet szónokolni, lehet demokráciát hirdetni, lehet világot megváltani, de haza kell menni és valamit enni is kell. Megjelentek az egzisztenciális problémák, átrendeződtek a tulajdonviszonyok, e változásoknak megvolt a maguk előnye, a maguk hátránya is, voltak problémás privatizálások. Nem kellett sokat várni, már a befuccsolás jelei kezdtek mutatkozni, az anyagi gondok jelei, amiket mindenki próbált valahogy kiszűrni. Ez mindmáig tart, sorra halnak meg a magyar lapok.

Honnan volt pénz a működésre?

A tagsági díjból és esetenként a Hargita Népe és más kiadók háttértámogatásából. Például, ha el kellett utaznom Bukarestbe, nem a MÚRE küldött, hanem a Hargita Népétől mentem kiküldetésbe. Ha valahol kellett találkozunk, mindenki úgy próbálta megoldani, hogy a saját cégénél

számolta el az utat, ahol el lehetett és ahol volt erre lehetőség.

Mik voltak az Egyesület első tevékenységei?

Megpróbáltunk kapcsolatot kiépíteni a MÚOSZ-szal. Többször jártam Magyarországon MÚRE-ügyben, de nem a MÚRE pénzén. Ám a MÚOSZ is nehéz anyagi helyzetben volt, nem nagyon tudott, nem is nagyon akar támogatni minket, akkor ők még országos szervezetek közötti kapcsolatokban gondolkodtak. Elhívtam többször a MÚOSZ akkori elnökét, el is jött Romániába, Csíkszeredába hozzánk. De minket csak útbaejtettek. Valójában a SZR-vel akarták felújítani a régi kapcsolatot. Korábban a szocialista országok újságíró szervezeti között volt kapcsolat, ami megszakadt. Bukarestben tárgyaltak is a SZR vezetőségével, létre is jött egy együttműködési szándéknyilatkozat, de ennek semmi következménye és értelme nem volt, mert a SZR-nél is ugyanaz következett be, mint a MÚRE-nél: elkezdett satnyulni. Ott is megjelentek az anyagi gondok. A régi szervezettől örökölt pénz elfogyott, a tagsági díj beszűkült, más jövedelmi forrás nemigen volt, mindenki próbált szponzort szerezni. A SZR tagjai közül is sokan távoztak a sajtóból, generációváltás történt. Közben megalakultak újabb szervezetek.

Voltak köztük fantomszervezetek, amelyeket azért hoztak létre, mert valami gazdasági érdek volt a háttérben. A legtöbb szervezet ma már csak papíron létezik, nincs semmi tevékenységük. Hébe-hóba egy értekezlet...

Kezdetben volt együttműködés a román társszervezetekkel?

A megalakulást követően az akkori szervezetek, SZR, UZP, AZR és a MÚRE között rendszeres voltak a találkozók. Sőt, míg Petre Roman volt a kormányfő, rendszeresítve volt ezeknek a szervezeteknek a vezetőivel egy-egy bukaresti találkozó. Havonta találkoztunk magával Petre Roman-nal, vagy Stolojannal, ha nem velük, akkor miniszteri vagy államtitkári szinten valakivel. Utána Dorel Sandor vezette ezeket a gyűléseket. Annyit el tudtunk érni vele, hogy egy listát kért a támogatásokra vonatkozóan, hogy mire kellene pénz adni. Ez működött is volna, csak közbejött a privatizálás, akkor már nem adtak támogatást. Azt még elértük, hogy 90-ben elindítottak egy magyar nyomdász osztályt.

Ezek a gyűlések 1991 közepéig tartottak. Utána annyira megoszlott az újságíró társadalom és a sajtó, hogy ennek már nem volt értelme. Amikor van egy tömb, amely állandóan ostorozza a kormányt, s van egy, amely mellette áll, s egy viszonylag semle-

ges harmadik, ezeket nehéz közös nevezőre hozni.

Milyen kezdeti nehézségekre emlékszik?

Se a tagság, se a vezeőtség nem tudta eldönteni, ez milyen típusú érdekképviselő: szakmai vagy nem. Miért fontos ez? Azért, mert a nyugdíj, társadalmi segély, bérezés kapcsán ilyen-olyan elvárások voltak. Nem egy szakmai érdekképviselőt hívatott erre, az a szakmát szolgálja. Mert ha azt mondom, hogy az újságíró érdekét képviselem, mint munkavállaló, akkor már szakszervezet vagyok. De ha ezt mondom, akkor ott nincs mit keresen a laptulajdonos, vagy résztulajdonos, mert az alkalmazott és a munkáltató érdeke rendszerint nem találkozik. Nehéz meghúzni a vonalat a kettő közt, de a szakszervezet és a munkavállalói szervezet más, annak társadalmi, szociális jellege van. Ha mi ilyen néven neveztük meg magunkat, hogy szakmai érdekképviselő, nem mondom, hogy nem lehet ezekre is figyelni, de el kell dönteni, mivel foglalkozunk.

Miért került át a MÚRE székhelye Marosvásárhelyre?

Azért, hogy a Vásárhely-centrikusság érvényesüljön. Nehéz eldönteni, hogy hol érdemes létrehozni egy ilyen szervezet központját, mert valójában Hargita megye marginális, a magyarság szempontjából mögöttünk már nincs senki, csak Kovászna megye.

Minden ilyen szervezetnél van egy másik szempont is. A vezetőség választott. Ha az új vezetőség nem abba a városba való, ahol a szervezet működik, hogy tudja ellátni a feladatát? Főleg, ha pénz sincs.

Milyennek látja jelenleg a MÚRE működését?

Van előrelépés. Igazi meglepetés volt számomra Rácz Éva megválasztása elnöknek, de ez jó a MÚRE-nak. Nehéz dolga van, de ő most a legjobb ember oda. Ő intézte az új egyezséget a MÚOSZ-szal, ami jó vagy nem, azt nem tudom, de tekintélyt ad.

Sajtórangsorok: csak részben szabadon

Több felmérés próbálja évről-évre pontosan meghatározni a sajtószabadság helyzetét a világ különböző országaiban. Az alábbiakban két, a közelmúltban megjelent elemzés adatait összegezzük.

Riporterek szabadsága határok nélkül?

180-ból az 52. helyet foglalja el Románia abban a sajtó szabadságát elemző rangsorban, amelyet idén is összeállított (tavaly gyűjtött adatok alapján) a Riporterek Határok Nélkül nemzetközi szervezet. A jelentést februárban tették közzé az interneten.

Az összegzésből kiderül: Románia és Magyarország szinte ugyanott tart, mint egy évvel korábban, de a tendencia romló.

Az összesítést 2002 óta készítik, figyelembe véve az elemzett országokban az információszabadságot, valamint az újságírók, szerkesztőségek és az ún. netlakók szabadságát. A felmérést végző szervezet hangsúlyozza: a rangsor nem jelent minőségi értékelést.

A kialakult listát idén is (mint 2009 óta minden évben) Finnország vezeti 7,52 ponttal. Északi rokonainkat követi Norvégia, Dánia, Hollandia és Svédország. A jelentős sajtóhagyományú államok közül Németország, bár kettőt lépett előre, idén is csak a 12. helyet érte el, míg Nagy-Britannia, bár a tavalyival szinte azonos pontszámot ért el, egy he-

lyet esett vissza, idén a 34. lett. Franciaország ezzel szemben előrelépett egy helyet, de így is mindössze a 39. (annak ellenére, hogy ebbe a pontszámba még nem számított bele az újságírók elleni merénylet a Charlie Hebdo-nál).

A felmérésben olyan mutatókat figyelnek, mint a véleménysszabadság, a média függetlensége, az újságírók és egyéb véleményformálók munkakörnyezete és a rendelkezésükre álló infrastruktúra, és vizsgálják a törvényes keretet, az intézmények átláthatóságát és az újságírók által bevallott öncenzúra jelenlétét is. Külön pontszámot kapnak – és ezáltal a rangsorban lennebb csúsznak – az országok az újságírókat és netpolgárokat ért zaklatás vagy ellenük elkövetett erőszak miatt.

A volt szocialista országok közül legjobb helyen Észtország áll (10.), míg Csehország és Szlovákia kéz a kézben, tizedre megegyező pontszámmal 13-14.

A 24,9 pontot elért Románia előtt nem csak olyan országok vannak, mint az Amerikai Egyesült Államok vagy a régióinkból Szlovénia, de megelőz minket Ghána, Uruguay, Belize és Tonga is. Az 52. hely visszaesést jelent Romániának, a tavalyi 45. helyről... ami szintén visszalépést jelentett a korábbi pozíciókhoz képest. Mindenesetre, megmaradtunk a kielégítő helyzetet jelentő kategóriában.

Magyarország sajtója, minden korlátozó intézkedés ellenére, kevesebb mint egy ponttal kapott többet a tavalyinál, és így csupán eggyel került lennebb a 2014-es helyezésénél, bár ez is az említésre méltó gondokkal küzdő médiaviszonyokat jelent. Megjegyzik, hogy a Fidesz 2010-es hatalomra kerülése óta az ország 42 helyet zuhant a rangsorban. A Riporterek Határok Nélkül szerint a magyar kormány zaklatja a vele szemben álló médiát, ezért vezette be a reklámadót is 2014 közepén.

A nemzetközi civil szervezet rangsorában a legnagyobb visszaesést idén Andorra és Liechtenstein esetében jegyezték, mindkettő az első 10-ből esett vissza a 30. hely környékére. Az utolsó 10 között van Türkmenisztán, Észak-Korea, Szíria, Kína és Vietnám, míg a 180. helyen idén is Eritrea áll.

Declines		Improvements	
Thailand	-22	Fiji	23
Libya	-18	Tunisia	16
South Sudan	-9	Kosovo	9
Burkina Faso	-8	Madagascar	9
Hungary	-6	Guinea-Bissau	8
Egypt	-5	Ukraine	7
Turkey	-5	Congo (Kinshasa)	5
Lebanon	-4	Paraguay	4
Macedonia	-4	Armenia	3
Nauru	-4	Solomon Islands	3

A Riporterek Határok Nélkül felmérésében a rangsorban legtöbbet rontó és legtöbbet javító országok

Sajtószabadság 2014-ben.
Minél sötétebb a kép, annál
kevésbé szabadabb a
média

Kell egy (szabad) ház: a világsajtó a Freedom House szerint

Tízéves mélypontját érte el a sajtó szabadsága: az újságírók világszerte a kormány és a tulajdonosok által előírt megszorításokkal küzdenek – a Freedom House április végén közzétett, 2014-re vonatkozó jelentése alapján. Ebben a jelentésben háromféle indikátorral számolnak: a sajtó működésének törvényes kerete, politikai, illetve gazdasági környezete. Ezek alapján az idén Románia 84., Magyarország 71. helyezett.

A kormányok a biztonsági vagy antiterrorista törvényeket használják ürügyként a kritikusok elhallgattatására, a médiatulajdonosok pedig, politikai és/vagy gazdasági érdekeiknek megfelelően, megpróbálják manipulálni a médiatartalmat – állítja Jennifer Dunham, a jelentés projektmenedzsere. Szerinte az elmúlt év legaggasztóbb jelensége a demokratikus államok harca az önkényuralmi rendszerek és militáns csoportok keltette propagandával. „Fennáll a veszélye, hogy ahelyett, hogy ennek ellenszereként bátorítsák az objektív újságírást, az információszabadságot mint a megfelelő ellenszert, a demokráciákban is saját cenzúrához vagy propagandához folyamodnak majd” – mondta.

Aggasztónak találják a jelentésben azt is, hogy egyes országokban akadályozták a tudósítók munkáját: az információhoz való látszólagos korlátlan hozzáférés korában a világnak mind nagyobb része válik az újságíróknak virtuálisan elérhetetlenné.

A világban egyébként csak minden hetedik ember él sajtószabadságban: a 199 vizsgált országból 63-ban (32%) szabad a sajtó, 71-ben (36%) részben szabad, míg a további 65-ben (32%) a sajtó nem minősíthető szabadnak. Az egyetlen régió, amely némileg javított eddigi eredményein, a Szub-szaharai Afrika. Az eredménye annak ellenére javult, hogy Nigériából

alig lehetett adatokat gyűjteni, és hogy Etiópiában zaklatják a független újságírókat és a bloggereket. De ugyanitt, Bissau Guinea és Madagaszkár bekerült a részben szabad országok közé.

Legnagyobb vesztes idén Eurázsia: a régió lakosságának túlnyomó többsége (82%) nem él szabad sajtóvilágban. Oroszországban „szorosabban fogják a médiát.” Ukrajnában viszont a Janukovics-rendszer bukása folytán, enyhült a politikai nyomás az állami médián és megcsappantak a függetleneket ért zaklatások.

Csökken a sajtószabadság mértéke öt latin-amerikai országban az elmúlt időszakban: Ecuador, Honduras, Mexikó, Peru és Venezuela kapták a térségben a legrosszabb minősítést a Freedom House most közzétett jelentésében.

Bár nem sereghajtó, a negatív példák közé bekerült (21 pontos esésével) Görögország, ahol a strukturális gondokat súlyosbította a politikai nyomás és a gazdasági krízis. Ötéves távlatban szintén jelentős pontvesztéssel könyveltek el Thaiföld (13 pont), Ecuador (12), Törökország (11), Hong Kong (9), Honduras, Szerbia és Magyarország esetében.

Az utolsó tízben végzett Fehéroroszország, Kuba, Equatori Guinea, Eritrea, Irán, Észak-Korea, Szíria, Türkmenisztán és Üzbegisztán.

Európában még mindig a legszabadabb a sajtó, bár a régió pontszáma szintén tízéves minimumra esett. Törökország sajtóhelyzete, akárcsak az elmúlt években, tovább romlott: a kormány nem enged teret az eltérő véleményeknek. Megingott Görögország, Szerbia és Izland is, Magyarországon „az Orbán Viktor miniszterelnök vezette államigazgatás továbbra is nyomást gyakorol a médiatulajdonosokra” – áll a netadó elleni tüntetéseket is megemlítő jelentésben, amely szerint változatlanul Norvégia és Svédország teljesíti a legjobban. A szabad sajtóval rendelkező államok sorát Samoa zárja. Európában egyedül a török sajtó került a nem szabad kategóriába.

Románia sajtóját részben szabadnak minősíti az amerikai székhelyű szervezet, pontszámban valamelyest elmaradva a magyarországi adatoktól. A viszonylag kedvezőtlen osztályzatban feltehetően az ún. Nagy Testvér törvény is közrejátszott. Csekély vigasz, hogy az előző évhez képest három helyet javítottunk, ám Európában csak négy-öt állam sajtóját előzzük meg. Nyilván a felmérés külön nem tér ki arra, hogy az országon belül a romániai magyar sajtó szabadsága milyen osztályzatot érdemel ki. Egyébként a Freedom House teljes, a freedomhouse.org címen elérhető jelentés indoklásában külön nem részletezi a romániai médiaviszonyokat.

A szólás – szabadság

Január 7-én Párizs szívében két, vélhetően az al-Kaida iszlám szélsőséges csoporthoz tartozó férfi betört a *Charlie Hebdo* satirikus lap szerkesztőségébe és tüzet nyitott a jelenlevőkre. A mézárulásnak tizenkét halálos áldozata és tizenegy sérültje volt, s az áldozatok száma a terroristák felszámolásáig eltelt két nap eseményei alatt tovább nőtt.

A támadók véres akciójukat bosszúnak szánták a lapban korábban megjelent Mohamed karikatúrák miatt, amelyet a muszlimok elleni sértő megnyilvánulásnak értékeltek.

Az elmúlt néhány napban a médiát előzönlöttek a különböző elemzések, iszlámszakértők vitatkoztak arról, létezik-e s vajon mi az alapja a Mohamed próféta ábrázolására vonatkozó tilomnak, biztonsági szakemberek, politikai elemzők, újságírók szólaltak meg az események kapcsán.

Az általános megdöbbenésen, az erőszakos események elítélésén túl azonban, miközben sokan a szólásszabadság bástyájaként jellemzik a *Charlie Hebdo* szerkesztőségét, több olyan vélemény is elhangzott, amely szerint a súlyos eseményekért való felelősség részben magukra a *Charlie Hebdo* újságíróira hárul, hiszen karikatúráik publikálásakor nem vették figyelembe a muszlimoknak a témával kapcsolatos érzékenységét, illetve tudatában annak, hogy az iszlám szélsőségesek nem riadnak vissza a hasonló terrorcselekményektől, nem kellett volna megkockáztassák a kérdéses karikatúrák publikálását.

Számomra legalábbis elgondolkodtató ez a kérdésfelvetés, s úgy gondolom, a választ első sorban a szólásszabadság fogalmának meghatározásban tudjuk fellelni.

Nem nehéz belátnunk, hogy a kifejezés szabadsága, vagy másképp nevezve a szólásszabadság vagy véleménynyilvánítás szabadsága a sajtószabadság létének alapvető feltétele. Más képp megközelítve az is evidens, hogy szólásszabadság nélkül a lelkiismereti szabadság is csonka maradna, hiszen nem lenne lehetséges a világról, vallásról, a környezetünkről kialakult személyes meggyőződések nyilvánosságra hozatala. Ilyen értelemben a szólás szabadsága nem csupán a média kiváltsága, hanem mindenkit megillet, azonban a sajtó esetében kiemelkedő jelentőséggel bír.

A szólásszabadság tehát legalapvetőbb jogaink egyike. Meghatározása több nemzetközi

dokumentumban és természetesen az egyes nemzeti szabályozásokban is egyaránt megjelenik, s ezekben a meghatározásokban közel azonos tartalmi elemeket találhatunk.

A szólásszabadság létét azonban nem az alkotmány, és nem a különböző nemzetközi dokumentumok teremtették meg, nem azok hozták létre, hanem olyan alapvető, egyetemes, demokratikus és mondhatjuk nyugodtan morális értéknek kell tekinteniünk rá, amely a jogi normaként való megjelenése által egységesen meghatározottá és kikényszeríthetővé vált.

Az Emberi Jogok Egyetemes Nyilatkozata (ENSZ, 1948) értelmében: „Mindenkinek joga van a vélemény és kifejezés szabadságához. Ez a jog magában foglalja annak szabadságát, hogy véleménye miatt senkit se zaklassanak, továbbá hogy bármilyen eszközzel és hatásokra való tekintet nélkül mindenki tájékozódhasson és tájékoztathasson, és eszméket megismerhessen, információkat és eszméket terjeszthessen.”

Az emberi jogok és alapvető szabadságok védelméről szóló Egyezmény (ET, 1950) szerint: „Mindenkinek joga van a véleménynyilvánítás szabadságához. Ez a jog magában foglalja a véleményalkotás szabadságát és az információk, eszmék megismerésének és közlésének szabadságát országhatárokon tekintet nélkül és anélkül, hogy ebbe hatósági szerv beavatkozhasson.”

De idézhetjük a Polgári és Politikai Jogok Nemzetközi Egyezségokmányát (ENSZ, 1966) is, amely kijelenti, hogy „Nézetei miatt senki sem zaklatható. Mindenkinek joga van a szabad véleménynyilvánításra; ez a jog magába foglalja mindenféle adat és gondolat határokon való tekintet nélküli – szóban, írásban, nyomtatásban, művészi formában vagy bármilyen más tetszése szerinti módon történő – keresésének, megismerésének és terjesztésének a szabadságát is.”

A román alkotmányos rendelkezés hasonló tartalommal szabályozza a kifejezés szabadságát, kijelentve, hogy: „A gondolatok, a vélemények vagy a hitvallások kifejezésének szabadsága, és bármilyen alkotások szabadsága, élő szóval, írással, képekkel, hangokkal vagy más tömegkommunikációs eszközökkel, sérthetetlen.”

A szólásszabadság ugyanakkor nem lehet abszolút érvényű olyan értelemben, hogy gyakorlása az általános alkotmányos és törvényes

Illusztráció: earthtimes.org

keretek között kell maradjon, az alapjogok közül ugyanis a szólásszabadság a korlátozható jogok közé tartozik. A korlátozhatóság elve és szükségszerűsége a fentebb idézett dokumentumok, jogszabályok mindegyikében megjelenik, alapvetően két nagy körre vonatkozóan: a szólásszabadság nem sértheti az emberi méltóságot, illetve nem sértheti a közrendet, közérkölcset, közegészséget, állambiztonságot.

De mit is jelentenek, hol húzhatóak meg a szólásszabadság fenti törvényes rendelkezések alapján meghatározott korlátai? Mi indokolhatja a szabad véleménynyilvánítás korlátozását? Mindenképpen le kell szögezni, hogy a korlátozások minden esetben a jog által előírtak kell legyenek, és szükségesnek kell lenniük a demokratikus társadalom működése érdekében.

Tulajdonképpen minden egyes esetben külön megvizsgálandó, hogy az adott helyzetben egymással szemben álló alapvető jogok közül (pl. szólásszabadság – emberi méltóság) melyik indokolt, hogy nagyobb védelmet élvezzen. Bizonyos esetekben a törvénynek, akár büntetőjogi eszközökkel, szankcionálnia kell és szankcionálja is az olyan kijelentéseket, amelyek sértik egy személy emberi méltóságát (becsületsértés, rágalmazás), esetleg egy közösség elleni gyűlöletre uszítanak. Az Emberi Jogok Európai Bíróságának esetjogában számtalan példáját láthatjuk ennek a mérlegelésnek, s mindezek alapján a szólásszabadsággal kapcsolatos korlátozásokra vonatkozóan kialakításra került egyfajta közös európai minimumkövetelmény. Ezek a minimumstandardok megjelennek olyan kényes kérdéskörök esetében is, mint a vallások gyalázása, közérkölcset, gyűlöletre való uszítás, stb.

A vélemény eredendően szubjektív volta miatt bármikor előfordulhat, hogy az sérti egy másik személy érzékenységét. Ilyen szempontból minden személynek saját természete, intelligenciája, toleranciája húzza meg azt a vonalat, amelyen túl egy őt valamilyen, akár közvetett módon érintő véleményt sértőnek érez. Éppen ezért a sérelemnek ez a szubjektív értelmezését nehezen lehetne alkalmazni a szólásszabadság

korlátainak meghatározásakor. A szólás szabadságának korlátozása akkor indokolt, ha a kifejezett véleménynek egyértelmű és közvetlen következményeként jelenik meg a másik ember vagy közösség személyét, jogait sértő cselekedet vagy legalábbis annak a veszélye.

A különböző nemzeti szabályozások között természetesen léteznek bizonyos eltérések. Az Amerikai Egyesült Államokban a szólásszabadságnak már-már abszolút jellege van, korlátozásának lehetőségei szigorúbbak. A clear and present danger elve alapján az erőszak világos és jelenvaló veszélye szükséges ahhoz, hogy a kifejezés szabadsága korlátozható legyen. Az európai jogrendben ennél valamivel árnyaltabb a kép. Bár alapvetően egyetértés van abban, hogy a szólás szabadságát nem a tartalma, hanem az általa kiváltott hatás alapján lehet csak korlátozni, a clear and present danger elvében megfogalmazottnál kevesebb, sok esetben a gyűlölet felkeltésének szándéka vagy annak veszélye már elegendő a korlátozás alkalmazásához.

A kritikához való jog a sajtószabadság alapköve. A humor, a szatíra, mint a szabad kifejezés eszköze valóban előfordulhat, hogy sérti egyes személyek, akár egyes közösségek érzékenységét. Erre az esetre azonban megvannak azok a jogi eszközök, amelyekkel élni lehet, mint a válaszadáshoz való jog, kártérítés, polgári vagy akár büntetőjogi peres eljárás, amelyek az egyén vagy a közösség védelmében hatásosabb eszközök, mint a szólás szabadságának jogi korlátozása.

Annál is inkább, mivel meggyőződésem, hogy a szólásszabadság korlátozása nem jelent megoldást a gyűlölködő megnyilvánulások mögötti társadalmi problémákra. A korlátozások visszaszoríthatják az esetleges gyűlölködő érzelmeinek megnyilvánulását, azonban azokat nem szüntetik meg, csupán felszín alatt tartják, s annak más megnyilvánulási formáit fogják felerősíteni.

Semmilyen körülmények között a szólás szabadságának gyakorlása, ha mégoly sértő kijelentéseket is tartalmazna, nem indokolhatja erőszakos cselekedetek végrehajtását. A kifejezés szabadsága egy demokratikus társadalomban alapvető jog és érték, amelynek korlátait csak a törvény és a demokrácia szelleme szabad meghatározza, és soha nem az (esetlegesen erőszakos következményektől való) félelem.

Dr. Vallasek Magdolna

(A szerző a Sapientia EMTE Jogtudományi Intézetének

egyetemi adjunktusa.)

A *Nyugat.ro* alapján, a szerző engedélyével

Az írás etikája

Mindenekelőtt az újságíró is ember – még akkor is, ha a mai világunkban nem mindig tekintik annak. Ahogyan a politikusok is azok a maguk módján.

A viccet félretéve: ha valaki a kereskedelmi csatornákon és hírtelevíziókon szocializálódik Romániában, joggal feltételezheti, hogy a „szurnaliszta” – ahogyan egyes mélyrepüléses médiában dolgozó személy előszeretettel nevezi magát – idegbeteg, üvöltöző, mindenkit letorokoló, elvetemült egyén, aki a nézettség növelésének a kedvéért minden elemi szabályt, jóérzést, és újságírói etikát képes mellőzni. A médiát felügyelő hatóság dolga, hogy büntesse a félrelépőket – ami, valljuk be, igen ritkán történik meg. Mocskolhat bárki akárkit, a rágalmazás majdhogynem ismeretlen fogalom, a törvények kétértelműek vagy nem is léteznek.

A romániai magyar sajtónak gyakran azt róják fel, hogy – a román médiumokkal összehasonlítva – lagymatag vizeken evez, nem csap le vasökölrel a tévelygőkre, nem tátja ki a száját, az oknyomozás műfaja kiveszőben van, kritika nincs, az újságírók elvannak, mint anagymama befőttje.

A megállapítás igaz is, meg nem is.

Talán valóban csendesebbek és visszafogottabbak vagyunk. Ennek oka lehet a neveltetés, az önkontroll, a vérmérséklet, és nem utolsósorban a kisebbségi sors. Nem lehetünk állandóan a saját magunk ellenzéke, amúgy is minden oldalról rugdosnak bennünket. Mindazonáltal a legtöbb újságíró nem vállal cinkosságot a korrupt, hazug politikusokkal, és gyakran a szókimondás sem hiányzik a problémák felvetésében. Ám ami igencsak frusztráló az újságíró számára, amikor jóhiszeműen századszorra hívja fel a figyelmet ugyanazokra a gondokra, és a döntéshozók még mindig magasról tesznek rá. Pedig a média fő feladata a hétköznapi emberek szócsövének lenni, rávilágítani amindennapi ügyes-bajos dolgokra. A hiábavaló szócséplés következménye olykor – ahogyan nemrégiben meg is történt –, hogy elszakad a cérna, és a kétségbeesett hírlapíró keresetlen szavakat intéz a vélt bűnösökhöz. És teszi mindezt egy közösségi oldalon, ami legalább annyira nyilvános felület, mint az újság, ahol dolgozik.

A politikus is, az újságíró is közszereplő. Mindkettő esetében működnie kell(enne) az önkontrollnak, mérlegelésnek, esetleg a diplo-

Fotó: Erdélyi Napló

máciai érzéknek. A politikumnak szüksége van a nyilvánosságra, amit nagyrészt a médiában kap meg. És mivel az élet politika, az újságíró legbősegebb forrása is (sajnos) ez. Így alakult ki bizonyos szimbiózis a politikum és a média között. Ennek az együttélésnek pedig megvan a maga írott és íratlan szabályai. Az alpári, trágár beszédmod nem való a nyilvánosság elé, főleg, ha az illető véleményformálónak tartja magát. A szakma képviselőit – mindegy, hogy az írott, az elektronikus sajtóban, netán az internetes felületeken szerepelnek – hangadónak tekintik, akiknek véleményével egyet lehet érteni vagy sem. Az újságíró valamilyen módon mindig felelősséggel tartozik a leírtakról, elmondottakról, ezért nem szerencsés megdöglődni jobbra-balra.

Arról nem is beszélve, hogy talán már másnap interjút kell készítenünk nyilvános szitkaink célpontjával...

(Nándor Csaba

írását, a blogján megjelent szöveg alapján, a szerző engedélyével közöljük.)

COM: Megújuló közös fellépés

Az újságírók helyzetének felmérését, a Médiaszervezetek Konvenciójának (COM – Conventia Organizatiilor Media) megerősítését tűzte ki célul a Független Újságírási Központ (CJI – Centrul pentru Jurnalism Independent).

Az idei első találkozót Buzeni-ben tartották 2015. január 15-16. között. A MÚRE képviselőiben Rácz Éva elnök és Ambrus Attila, az Igazgatótanács társszervezetekkel való kapcsolattartásért felelős tagja vett részt a tanácskozáson. A Norvég Alapokból támogatott projekt átfogó felmérés készítésére vállalkozik, amelynek eredményei hozzásegítenék a médiában dolgozókat tömörítő szervezeteket, hogy megfogalmazzák az igényeiket (akár a politikum felé), az újságírók munkájának és helyzetének könnyítésére.

„Az újságíró-társadalom reakciókészsége csökkent, miközben a médiát ért támadások és a kisiklások erős, határozott fellépést igényeltek volna. Azok az újságíró-szervezetek, amelyek megpróbálták talpon maradni, megpróbálták megvédeni a szakma és a társadalom jogi és erkölcsi érdekeit, miközben a haszonélvezők gazdasági érdekei mást diktáltak. Egyértelművé vált, hogy fel kell zárkoznunk, hogy a COM tagjainak meg kell erősíteniük informális együttműködésüket, s ugyanakkor új ajánlattal kell fordulniuk saját tagságuk felé is” – indokolta a projekt szükségességét **Ioana Avădani**, a CJI ügyvezető igazgatója.

A tárgyalássorozat lehetőséget teremt, hogy a Konvenció tagjai felmérjék a szakma

Cristina Lupu programigazgató (CJI)

szükségeit, s ez alapján kidolgozzák a következő évekre vonatkozó stratégiájukat. Ugyanakkor, képzéseket is terveznek, munkakörülményekről, jogi keretről, szakmai standardokról stb.

„Az újságíró Romániában ma sebezhetőbb, mint valaha: a szakmai követelményeket a munkaadója szabja meg, munkáját, szakmai képességeit nem tisztelik, nincs felkészülve a technikai fejlődés hozta elvárásokra, szabad-esésben lévő munkaerő-piacon kell helytállnia, ahol nincs életképes és fenntartható vállalkozói modell, olyan országban, ahol a jogi keret nem tart lépést a társadalom fejlődésével” – fogalmazott **Cristina Lupu** projektfelelős, a CJI programigazgatója.

Az újságíró-szervezetek és szakszervezetek informális szövetsége, a COM 2002-ben alakult meg. Célja: egyesíteni az újságírók szakmai szervezeteinek erejét a szakmai érdekképviselő, esetenként közös lobbierkében.

-cz -a

Ioana Avădani ügyvezető

Bukarestben a jogvédelemről

A forradalom egyik legfontosabb hozadéka a sajtószabadság, a kifejezési jog – véli **Dáné Erzsébet**, a Nép Ügyvédjének helyettese. Vele beszélgetett Bukarestben, a Balassi Intézetben **Rácz Éva** MÚRE-elnök és **Forró László** területi megbízott. A találkozót a MÚRE 25 éves jubileuma kapcsán szerveztük.

Szó esett a közérdekű információkról, a sajtó felelősségéről, a közmédia tevékenységéről. A hivatalban Dáné Erzsébet az alapvető emberi jogok védelmével, a férfi-női egyenlőséggel, a vallási felekezetekkel és a nemzeti kisebbségekkel foglalkozik. A rendezvény há-

zigazdója **Kósa András László**, a Balassi Intézet vezetője volt. A részletekre visszatérünk.

25 éve a hétköznapiak szolgálatában

Fennállásának negyed évszázados évfordulóját ünnepli az a BRASSAI MAGYAR ADÁS, amely hétről-hétre bemutatja közösségünk legfontosabb eseményeit, kiemelkedő személyiségeit, és amelyben 25 év leforgása alatt szinte minden brassói magyar ember viszontláthatta magát. BÁLINT FERENC, a műsor szerkesztője a hályogkovács szindrómáról, a televíziónál ragadt egykori önkéntes diákokról, kényszerszünetről, felemelő pillanatokról és maradandó hétköznapiokról mesélt.

1990. március 15-ére hogyan állt össze az első Brassai Magyar Adás?

Vidáman állt össze. 1989 után Brassóban is magasröptű gondolatokat fogalmaztak meg maguknak az emberek, a legszebb talán az volt, hogy vissza kellene állítani azt a helyzetet a városban, hogy magyarul, románul és németül egyformán beszélünk. Ezt a kitűzött célt volt hivatott szolgálni a többnyelvű televíziózás. Én akkoriban színjátszócsoporthoz tartoztam az akkori Redutban, ami ma Redut Kulturális Központ néven ismert. Így eshetett rám a választás, azzal bíztak meg, hogy készítsünk magyar nyelvű rádió- és tévéműsort. Annak ellenére, hogy mindenki azt hitte, a rádiózás egyszerűbben megvalósítható, az nem jött össze. A tévézést azért tudtuk kivitelezni, mert a Cenken levő antenna a TVR2-vel volt egyenes kapcsolatban, így azon az adón kaptunk először adásidőt. Többnyire művelődésben mozgolódó emberek megbízásából tehát 1990. március 15-én sugároztunk először Brassóból magyar adást. Nem szóltak bele abba, hogy mi legyen az adásban, az már a mi ötletünk volt, hogy a nemzeti ünnep alkalmából elmentünk az alsótömösi emlékműhöz és annak a lépcsőjén elmondtuk Szilágyi Domokos *Hétköznapiak* című versét, s akarva-akaratlanul ez lett a magyar adás mottója. Van benne egy olyan gondolat, hogy „Az ünnep, az ünnep halandó. Csak a hétköznapi maradandó.” Ebben a szellemiségben készítjük el hétről-hétre a Brassai Magyar Adást, abban a reményben, hogy ezeknek a hétköznapioknak a megmaradásáért teszünk valamit.

Milyen fogalma volt Önnek akkoriban a televíziózásról?

Még a tévézésről is kevés fogalmam volt, hiszen akkoriban csak reggel és este közvetítettek egy-egy adást. Nagy kihívás volt, de megláttam benne a lehetőséget. Sem szakmai előképzettségünk, sem technikai felszerelésünk nem volt, időközben szedegettünk fel mindkettőből. Semmiféle modellt nem követtünk a műsorkészítés során, egyszerűen azért, mert nem volt előttünk olyan példa, amelyhez etalonként viszonyulhattunk volna. A mi feladatunk kezdetektől fogva a helyi események, jellegzetességek, emberek bemutatása. 25 év távlatából azt hiszem, mondhatom, kialakítottuk a magunk stílusát, amely teljes mértékben saját koncepción alapszik, de hazudnék, ha azt mondanám, hogy nem fogalmazódott meg bennem a kérdés, hogy szabad-e ezt így, hályogkovács módjára csinálni.

Önt egyszemélyes szerkesztősként tartja számon a brassói közö(n)ség, mégis többes számban beszél a munkáról.

Az egyszemélyes televízió címkét rám ragasztották, mert tényleg egyedül szerkesztem a műsort. Az egyházi és kulturális eseményeken szinte kötelező módon részt veszek, s ahova hívnak, oda megpróbálok eljutni, de sajnos nem tudok minden rendezvényt lefedni. A vallási és kulturális rendezvényekről való beszámolókon kívül különböző sorozatok is a műsor részét képezik, amelyek főként olyan emberek portréfilmjei, akik letettek valamit a magyarság asztalára. Az adás elindítása után alig telt el egy év, és már akkor sem vállalták az önkéntes munkát az emberek, ahogy most sem. Azt mondják, szívesen önkénteskednek, de akkor azt fizessék is meg nekik. Akkoriban informatikát tanítottam az Áprily Lajos Középiskolában, és elhíreszteltem a gyerekeknek, hogy van lehetőség arra, hogy a televízió berkeiben tevékenykedjenek. A Brassai Magyar Adás hatására az iskolában beindult a Graft TV, és az ott ténykedő diákok közül kerültek ki azok,

akik a városi érdekeltségű adás létrehozásában is közreműködtek bemondóként vagy műszakiként. Egyik legrégebbi emberem Kovács Attila, aki 1991-től mellettem volt, és ott felejtette magát, ma is a televíziónál dolgozik. De Nagy László is nagyon régi munkatársam. 25 év alatt a Brassai Magyar Adás jó pár televíziós személyiséget nevelt ki, úgy kommunikációs, mint műszaki területen. Mindnyájukra büszke vagyok.

Technikai szempontból miben más ma az adást szerkeszteni, mint a kezdetekkor?

Az elején, ha nem lettek volna a német kolégák, nem tudtunk volna semmit sem csinálni, mert nekünk nem volt semmink. Azután rátaláltunk egy ismerősre, akinek volt egy kamerája. Még úgynevezett analóg vágórendszerek sem voltak, hát úgy jártunk el, hogy indítottuk az egyik videót, elszámoltunk kettőig, háromig vagy négyig, s akkor kellett a rekordert indítani, mert tudtuk, mennyi késése van. Így ragasztottuk egyik kazettáról a másikra. Hőskor volt, jó volt megélni.

Mi jelentett még nehézséget?

Olyan nehézség nem volt, amit ne tudtunk volna áthidalni – ezt ez a kerek évforduló is bizonyítja. Inkább a hozzáállást éreztem sokszor demoralizálónak. Az elején azt hittem, mindenki úgy gondolja majd, hogy erre az adásra nagy szükség van és akadnak támogatói, de hamar rá kellett jönnöm, hogy a szükségyszerűség nem hozza magával automatikusan a mecénásokat is. Fizetést akkor se kaptunk, most se, támogatás annyiban volt, hogy az Illyés Közalapítvány és a Bethlen Gábor Alap elhitte, hogy mi tényleg dolgozunk, és eszközöket utaltak ki annak idején még a Spectator Alapítványon keresztül, ami a Magyar Újságírók Romániai Egyesületének az alapítványa, most pedig a Brassai Társaság biztosítja a jogi háttérrel.

25 éve szinte töretlen a Brassai Magyar Adás műsorsugárzása. Azonban csak szinte... Mi volt a kényszerszünet oka?

Egy szombati élő adás után kedden azt mondták, nem lesz többet magyaradás. Tamás Sándor akkori képviselővel beszélgettem arról, hogy Kézdivásárhelyen a milícia '89-ben miket csinált. Az adás vége felé a volt milicista fia betelefonált, nehezményezte, amit mondtunk, kedden pedig betiltották az RTT-nél az adást. Eltelt egy bő esztendő mi-

re a MIX TV-nél felvettek. Közben a Holdingnál is kínálkozott egy lehetőség, úgyhogy egy időben két műsort is gyártottam.

25 év nézettségi mutatói miről árulkodnak?

Úgy tudom, Brassóban nem szoktak a nézettségről kimutatást készíteni, nemhogy külön a magyaradásról. Az elején a nézettség úgy volt nagy, hogy az antennán keresztül, amelyről már tettem említést, egészen Lemhényig eljutott a műsorunk, ahol a TVR2-t lehetett fogni, ott a Brassai Magyar Adást is figyelemmel lehetett kísérni, Sepsi-szentgyörgyön és Csíkszentmártonban is fogták. Amióta az RTT és a MIX után a TVS-hez került az adás, azóta minden olyan megyében látható a műsorunk, ahol a csatorna kábelje le van fektetve, így láthatnak minket Brassó, Kovászna, sőt, Arges megyében is, de hogy néznek-e, azt nem tudom. Pár éve az hozott újdonságot, hogy az adás felkerül a világhálóra, így már könnyebb statisztikai mutatókról beszélni. Két év alatt 51ezren kattintottak a Brassai Magyar Adás videóira.

A Brassai Magyar Adás 25. évéről szóló, Ön által készített filmben melyik képkocka kapna kiemelkedő szerepet?

Talán az egyik legfelemelőbb az első, Alsórákoson megrendezett Szabadság-napon való részvétel volt, amikor a zuhogó esőben filmezve valóban a szabadság csodálatos élményét éltem át. Ennek a 25. évnek a gyümölcse az is, hogy egy-két olyan filmet készíthettem, amely nem annyira újságírói, mint filmművészeti kategóriába sorolható. A Mikó András forgatókönyve nyomán készített *Metamorfózis* a szívem csücske. De élmény volt az a közel ötven portréfilm is, amelyeket grafikus, képzőművész barátaimmal készítettem. Ezt könyv formájában is érdemes lenne kiadni, a rajz és a szöveg jól kiegészítené egymást, de akár DVD formájában is el tudnám képzelni. Majd az ötvenéves évfordulóra!

Lesz ünnepi adás?

Nem lesz különösebb ünnepi adás, az öndicséretnek nem látom értelmét. Azt a tény viszont dédeltjük, hogy ahogy a magyar nyelvterület legrégebbi ma is megjelenő újságja a Brassói Lapok, mi úgy tudjuk, Romániában 1989 után a legrégebbi folytonos tevékenységet kifejtő kereskedelmi műsor a Brassai Magyar Adás.

Ambrus Melinda

Csapatot és stílust teremteni

A Kolozsvári Rádió magyar szerkesztőségének korábbi vezetője, **Orbán Katalin** az Áder János köztársasági elnök által odaítélt Magyar Ezüst Érdemkeresztet vette át a kolozsvári magyar főkonzulátulon Mile Lajos főkonzultól. Az alábbiakban **Rostás-Péter István** laudációját olvashatják.

Szűk esztendőn belül harmadízben van alkalmam laudációt írni-mondani rádiós munkatársról. Jele ez annak a folyamatnak, amely az erdélyi sajtóközegekben szokatlan, hogy az egyre inkább szakosodó média szerteágazó promováása fokozatosan teret nyer abban a nyilvánosságban, amelyet részben ő maga is teremt – esetünkben naponta –, újratermel.

Jó jelnek tekinthető, ha koncentrikusan szűkítve a Kolozsvári Rádió háza tájára fókuszálunk, mert ez által a tavaly hatvanadik évét megért és megélt sajtóintézményre is hárul a nimbuszból néhány fotoncsepp. A Donát úti stúdiót egyébként aligha lehet kikerülni, amennyiben a romániai magyar régiós vonatkozású médiavektorok leltárát szeretnénk megvonni.

És harmadjára ugyancsak jó üzenete van ezeknek a gyarapodó lehetőségeknek: kiemelik, mintegy átmeneti, de megérdemelt piederstálra invitálják a sajtómunkást, akiből így jó eséllyel válhat a szó legszakmaibb, legnemesebb értelmében médiaszemélyiség.

Akiről ma szólnom adatik, atipikus e szempontból: Orbán Katalin éppen visszafogottságával tűnt ki, azzal a diszkrécióval és következetességgel, ami egy szerkesztőség felépítésének és működtetésének velejárója. Csapatépítés: nem a hétvégi kalandparkokba csalogatott és mosolygós cégalkalmazottak csoportképe, ami alá oda lehet/illik bigy-

gyesztetni, az épp aktuális évjáratot, meg azt, hogy teambuilding. Jelen esetben a Kolozsvári Rádió magyar szerkesztősége okán a csapatépítés a kilencvenes évek derekán aprómunkát, diplomáciát, felszóftolt empátiaszintet, tervezést, legalább középtávú rálátást feltételezett. Összefüggések felmérését, folytonos mérlegelést, árnyalását sarkos helyzeteknek, billenő vagy törékeny egyensúlyok fenntartását.

Szakmailag Orbán Katalin több mint évtizedes szerkesztőség-vezetői pályaszakaszához kapcsolódik a struktúra-teremtés, az, amit fura szóval részben adásrácsnak szoktunk nevezni, s gondolom, a méltatott matematikus és filozófus is tudna ennél találóbb szakszót arra, ami egy rádió adásfolyamának medrét jelölné. Bár ez is némileg képzavaros, amint a hangalakok végeleáthatatlan kontinuum a tovaömpölyög virtuális pupillánk előtt.

Nos, ebben a cseppfolyós/illékony, efemer millióben kellett néha gáboráronos furfangériával és rátartisággal keretet teremteni a közszolgálatiásnak. Ez utóbbi szintén izgalmas kihívás olyan csonka társadalomban, mint a romániai magyar közösségé, mert alapértelmezett formájában a közmédia felelőssége és hatásköre sokkal nagyobb lefedendő palettát indokol, a valójában felemás, torz világban, mely önértékelési aggályain túl hiátusainak-frusztrációinak tégelye is.

Ugyanakkor Orbán Katalin szerencsésnek is vélheti magát: egyrészt maga is vallja, hogy Fortuna mellésettenkedett, amikor pedagógusi pályáját sajtós ténykedésre váltotta, másfelől az időzítés révén ötlettel és elánnal telített, a mainál két évtizeddel fiatalabb szerkesztőségbe került előbb munkatársnak, a mesebeli három próbaév után vezetőnek. A divatos médiamenedzser kifejezés többnyire redakciókra ráoktrojált, s azok fölött grasszázó jószágigazgatót jelent – a laudált személy ezzel szemben vezető volt, aki autoritását elsősorban példamutatással és nem döntési előjogainak kamatoztatásával alapozta meg.

Törvényi-szerkezeti megkötésekkel és a politikum hullámveréseivel dacolva sikerült csapatot, s hadd kockáztassam meg: némileg stílust teremteni a Kolozsvári Rádióban. Mindezt olyan interkulturális környezetben, ahol a többség-kisebbség viszonyára, (stúdió-

Szilágyi Aladár Aranytollához

Nem könnyíti meg a méltató dolgát díjazott nagyváradi kollégánk, Szilágyi Aladár sokoldalúsága. Aki az Arad közeli Pankota büszke szülötte, így érthető módon a bánságiak is magukénak érzik. Túl a hetedik ikszen, mind a mai napig tevékeny belső munkatársa az *Erdélyi Riport* hetilapnak és a *Várad* folyóiratnak, amúgy pár napja mutatták be sokadik kötetét, ezúttal kortárs magyar történészekkel készített beszélgetéseiből válogatva.

A sajnálatosan hosszú ideig működő nacionál-kommunista önkényuralom miatt, mely édesapját is bebörtönözte, újságírói pályáját csak a rendszerváltás után, túl a negyvenen kezdhette meg mint a zajos sikerű hetilap, a *Kelet-Nyugat* egyik alapító szerkesztője. Később a napi sajtó felé vezetett a pályáiv, a *Bihari Napló* fénykorában vezércikkek, glosszák százai kerültek ki a tolla alól, majd a sors egy időre a kiadóigazgatói székbe is beültette. Közben, hogy visszatérjünk említett sokoldalúságára: pár éven át egyházkerületi főgondnok, karmestere az első Varadinum fesztiválnak, majd jó ideig tanít, médiatörténetet az Ady Endre Sajtókollégiumban. Belekóstol az egyesületi életbe is, a 90-es évek végén alelnöke a Magyar Újságírók Romániai Egyesületének.

A kétezres évektől, már jelenlegi lapjainál megindul könyveinek sorozata: interjúk, szépróza, útirajzok, valamint emlékezetes

Szilágyi Aladár kollégáját laudálja az EMKE idei díjátadóján

riportok füzére. A nagy ötlet: végigjárni Románia minden zegét-zugát, felkeresni és megmutatni az egységes nemzetállamnak nevezett ország másfél tucatnyi, sokféle kultúrájú etnikai közösség tarka szötteését. Szatmári sváboktól dobrudzsai törökökig, arománokig, máramarosi ukránoktól krassószörényi szerbekig, horvátokig. Visszatérő témája a nagyvárosi roma közösségek életének az ábrázolása, empátiával és természetességgel.

Termékeny, valamennyi műfajban otthonosan alkotó kollégánknak az Aranytoll mellé jó egészséget és sok erőt kívánunk további száguldó riporterkedéseikhez!

(Elhangzott 2015. március 13-án, a Magyar Sajtó Házában Budapesten)

➤ a legértékesebb jellemző – gondoljunk csak a funari mandátumok feszült hangulatára.

Külvilágokat építeni, Kolozsvárt is becsatolni a Kárpát-medencét átfogó képzeletbeli frekvencia-tartományba – ez volt Orbán Katalin másik felvállalt és szintén makacsul képviselt célkitűzése. Rádiószínházi hangarchívumunk szakszerű tárolása-átmentése csak egyike a konkrét eredményeknek. A felvidéki, délvidéki, de akár szlovéniai barátságok túlnőttek a protokolláris viszony kötelező ceremónia-kelléktárán: őszinte és építő szakmai-emberi kötelékké minősültek át, s ebből közvetve a szerkesztőség is hasznot húzott.

A befele építkezés során elindult a nyelvi pallérozás: a Wacha tanár úr izgalmasan intenzív látogatásai és gyorstalpaló kurzusai közötti szüneteket Orbán Kati nyelvművelő

védő rovatai töltötték ki; igényesség és fegyelem, de minendnekelőtt önértékelés, hogy munkánk nyersanyagával hogyan sáfárkodunk. Főképp akkor érthető meg e feladatnak az immanens feszültsége, mikor arra kényszerülünk, hogy mindegyre észleljük: interjúalanyaink, stúdióba hívott szakembereink nem csak a mikrofonláz miatt fejezik ki magukat csikorogva, darabosan, esetlenül.

Nyugdíjba vonulása után Orbán Katalin a Rádió vonzáskörében maradt: tanácsaival nem házal, de ha véleményét kéri, nem farkodik, elvállalta a tiszteletbeli elnökségét a civil háttérintézménynek, a *Donát 160 Egyesületnek*, amely a szerkesztőségnek szakmai-érdekérvényesítési kitörési pontokat biztosíthat.

Tasnádi-Sáhy Péter Spectator-díjához

Kollégánk 1981-ben Budapesten született, majd Szentendrén otthonra talált fiatalember, miután pénzügyi-számviteli tanulmányokat folytatott, majd nemzetközi kapcsolatok szakon is diplomázott, kurta kisvállalkozói pályafutása zárultával, két diplomával a zsebében meg sem állt Indiáig, ahol önkéntesként angol nyelvet és számítógépes ismereteket tanított Delhi egyik szegénynegyedében. Tíz hónapon keresztül benne élt az indus peremvárosi élet sűrűjében, de lehetősége támadt bejárni a hihetetlenül szegény/hihetetlenül gazdag, földrésznyi országot, és a két irányból reá zúduló élményözön naplóírásra készítette őt. Feljegyzései 2010-ben *Hidd el, ez Delhi! – egy önkéntes naplója* címmel kötetben is napvilágot láttak. „Ennek köszönhetően vált az írás/újságírás életem meghatározójává” – mondta egy interjúban.

Következő stációja Temesvár lett – a Csiky Gergely Színház művésznője, Noémi személyében találta meg a párját. Hamar beilleszkedett a Bánság sokszínű fővárosának kulturális életébe, a téatrum táján különböző projektek kezdeményezőjeként tevékenykedett, a Bartók Diákszínház játszotta el Tasnádi-Sáhy átértelmezésében Vörösmarty *Csongor és Tündéjét*. A helyi közélet sűrűjében forgolódva, a *Kafka Kávészó* érdekes személyiségeket megszólaltató beszélgető-műsora, a *Közelebről* moderátora lett, közben immár az *Erdélyi Riport* tudósítójaként küldte jobbnál jobb riportjait, interjúit, publicisztikáit. Az ifjú pár Váradra költözött, Tasnádi-Sáhy Noémi a Szigligeti Színház sikeres művésze, Tasnádi-Sáhy Péter pedig a Riport belső munkatársa lett. A teljesebb beilleszkedése érdekében Budapest szülőtte kijárta magának az állandó tartózkodási engedélyt Romániában.

Sokoldalúságát drámaíróként is bizonyítja, a Szigligeti Társulat művészei felolvasószínház keretében mutatták be *Kistotál* című darabját, majd a váradi téatrum művésznője, Firtos Edit számára írt, rendezett személyre szabott egyszemélyes drámát, *F. E.-vallomások* címmel. Prózáiról belépője is ígértes, 2012-ben elnyerte az *Élet és Irodalom* tárcanovella-pályázatát, *U-Bót* című írásával, azóta

született novellafűzére *A békaember legendája* című kötetben jelent meg.

De térjek vissza a Spectator-díjra érdemelő kollégám szakmai méltatására. Riportorozatok művelőjeként foglalkozik környezetvédelmi kérdésekkel. Végére járt a Krassó-Szörény megyei Újmoldova környékén elhagyott rézbányák okozta környezetvédelmi katasztrófának; a székelyföldi patakokon működő, illetve épülő mini-vízierőművek környezetkárosító hatásait *Törpe vízmű, tengernyi kétely* címmel foglalta össze; a püspökfördői Szent László tó Európában páratlan élővilágának, a hévízi tündérrózsának a pusztulása, a Várad környéki termálvizek visszafordíthatatlannak tűnő elapadása miatt vert több részes riadója az oknyomozó újságírás remeke. Szociális érzékenységgel jegyben járó közgazdasági képzettségének hála szakértelemmel fordul a kisemberek szintjén felbukkanó gazdasági kérdések és kisvállalkozói lehetőségek felé, lettlégyen szó a közösségi gazdaság (sharing economy), a fogyasztói csoportok modelljének alkalmazásáról, a permakultúra, az alternatív természetes építkezések lehetőségeiről.

Előszeretettel forgolódik továbbra is a téatrumok házatáján, színházi krónikák szerzőjeként; a művészakadémia világában is otthonosan mozog, zenészekkel, írókkal beszélgetve jegyez remek interjúkat.

De most veszem észre: laudációja során végig jelenidőben fogalmaztam, holott múlt időt kellett volna használnom. Nem mint ha Tasnádi-Sáhy Péter abbahagyta volna az újságírást, csak éppen lapja, lapunk, az *Erdélyi Riport* tűnt el a nyomtatott médiából. Ugyanis eldöntött, hogy 12 esztendeig működő hetilapunk Gutenberg-szigete – elnézést a képzavarért – szigettörést szenvedjen. 2015 áprilisától csak internetes változatban él tovább. Mi is hajósnepek volnánk, eddig is éltünk, ezután is élünk az internet kínálta lehetőségekkel. Talán épp Tasnádi-Sáhy Péter lesz az a tengerész, aki fiatalember létére könnyen felkapaszkodik az árbóckosárba, s majd egyszer Föld! Föld! kiáltással riaszt bennünket – bármilyen távolságra hajóznánk a Jóreménység fokától...

Szilágyi Aladár

Kustán Magyar Attila
felvétele

1990. februárjában jelent meg Nagyváradon a *Kelet-Nyugat* hetilap. A 25 éves évfordulón szervezett, kerekasztal-beszélgetés formájában tartott emlékezésre többek között az alábbi két írott üzenet érkezett.

Kelet-Nyugat, 25 év után

Visszarepülni –, ha csak néhány percre is – az időben. Mekkora öröm! Mekkora fájdalom!

Az újjászületett világot köszöntöttem akkor, kitisztult eget láttam az új századvég fölé feszülni, egészséget jósoltam a világnak és egészséget Európának.

Nem esem a csalódottá vedlettek bűnébe, nem mondom: mindebből nem lett semmi, a Történelem megszédült alvajárói voltunk.

Mert igenis, lett egészség, vagyis kilábalás a betegségek gyötörte 20. századból, és lett európai egészség is a határokat sikerrel légiesítő földrészünkön.

Hogy jöttek új, váratlan, korábban nem ismert betegségek? Hogy az egészséget veszélyesen szabdalják új törésvonalak, árkok és szakadékok?

Ez bizony mélységesen igaz, és a világ ma ismét kémleli az eget, kutatja az új kitisztulás jeleit.

Ezért mondom: nem megszédült alvajárás volt az, hanem a Történelem szerencsés csillagzata. Ha csak

három hétig, ha csak három hónapig tartott

is, örvendjenek, akik átélhették. A Történelem ege jelenleg beborult, az emberiség egészsége gyenge lábakon áll. Orvosok, keressétek a legjobb gyógymódot! Emberek, illesszétek újra össze azt, ami szétesett! Egészséget!

Bereksfürdő, 2015. február 12.

Horváth Andor

Kelet-Nyugat keresőben

Váratlan feladatot (kérést) kap az ember, és elkezd keresgélni az emlékei, netán dokumentumok közt. Így járva el, két régebbi, 2000-ben megjelent kötetem után nyúltam a könyvespolcon. Az egyik *Gondolatok Keletről*

Nyugatra címmel jelent meg, a Budapest központú Anyanyelvi Konferencia kiadásában. Az egyik, még 1998-ban született írásomban olvasom: „A Nyugat legelső írása - Ignotustól - a Kelet népe címet viseli. Móricz Zsigmond, évekkel azután, hogy kiszállt a Nyugat szerkesztéséből, a társszerkesztésből Babitscsal, élete utolsó szakaszában a *Kelet Népet* szerkesztette. Ady Endre egész életműve Kelet és Nyugat pólusai közt feszülve, őrzés és szakítás, a sajátosan magyar 'ösi' történelem és a Párizs-vonzás dilemmáját akarja megoldani, önmaga és népe számára.” Amikor ezt leírtam, persze nem a kevéssel korábban megszűnt váradi Kelet-Nyugatra, a lapra gondoltam. Bár tehettem volna. Közben azonban tovább keresgélek, és már közelebb kerülök Nagyváradhoz, a néhány évet megélt laphoz. Valamikor a kilencvenes évek közepén a *Magyar Nemzetben* jelent meg egy publicisztikám, Kelet és Nyugat között, Nagyváradon címmel, amely így kezdődött: „Adyt keresem, a Körös-parton. Találkátadtunk - no nem egymásnak, mármint vele közvetlenül, hanem

akik halálának 75. évfordulóján emlékezni jöttünk -, én azonban elég óvatlanul nem jegyeztem meg, amit a telefonba a szervezők mondtak, így hát tanácstalanul járkálok egy január végi reggel a váradi Fő utcán, kutatok egy plakát után, amely útba igazítana. A színházzal szemközti könyvesbolt kirakatában semmi jel, hogy ebben a városban ma tudományos ülésszakot tartanak a költőről...”

Egy kis kitérő után rátérek feltételezéseimre, hátha a *Bihari Napló* segít. „Miután ez szerencsésen megtörtént, már nincs akadálya, hogy a Körösvidéki Múzeum termében az utolsó pillanatban csatlakozzam a Budapestről és Debrecenből érkezett, valamint a helyi előadókhoz, sőt a Kelet-Nyugat legfrissebb, 1994. januári számát is kézhez vegyem, amely szerencsésen egészíti ki az ülésszakra készült előadásokat.”

Bővebbet akkor írhatnék az ünnepeltről, pontosabban az emlékezést kiváltóról, ha most elő tudnám keresni régi lappéldányaimat. Szívesen tenném - de a kereséssel lekésném az emlékező gyülekezetet, nem úgy, mint 1994 januárjában. De azzal a reménnyel küldöm soraimat, hogy valahol a városban csak lesz plakát az alkalomra - ha nem is engem kellene most eligazítania.

Kolozsvár, 2015. február 12.

Kántor Lajos

Élet az Istenszéke lábánál

Két hét alatt öt településen mutatták be a *Magyarok az Istenszéke lábánál* című riportkötetet. Miután a jódtelepi, fickói és holtmarosi olvasóközönség kézbe vehette a Magyar Újságírók Romániai Egyesülete által kiadott könyvet, március 5-én a marosvásárhelyi Bernády Házban, majd a Disznajón összegyűltek ismerhették meg a kiadványt.

Három székelyföldi megye hét különböző sajtótermékénél dolgozó újságíró – Szucher Ervin, Bögözi Attila, Vajda György, Bodolai Gyöngyi, Bajna György, Czirják Károly, Sarány István, Sarány Orsolya, Gáspár Sándor, Mózes László és Karácsonyi Zsigmond – összefogásával született a hiánypótló kórképnek is nevezhető kötet, amely a Felső-Maros mentét igyekszik bemutatni.

A kötet nem afféle turistakalauz akar lenni – mondta a marosvásárhelyi könyvbemutató Szucher Ervin – a csodálatos, helyenként akár vadregényes vidékről, hanem az ott élő magyarság életét, problémáit próbálja bemutatni.

Jódtelepen a MŰRE 2013 nyarán szervezett riporttábort, amelynek keretében Vajda György például a funtineli boszorkány nyomában járva a jelenkori pásztorkodás sajátosságait is megörökíti, Szucher Ervin pedig az elmúló Felső-Maros menti harangokra, a falvak kiürülésére, a magyarok létszámának csökkenésére figyelmeztet.

Bögözi Attila a borvízről és a kőről, mint haszonforrásról közöl oknyomozó riportot, Sarány István a dédai vasútvonal „magyarvilágbeli” építését idézi fel, Gáspár Sándor a gyógynövénytermesztéssel foglalkozó, fiatalkori álmát megvalósító Boros Erzsébet történetét meséli el. Bodolai Gyöngyi *Lélekfa* című riportjában a hangszerkészítő vállalkozásról ír.

A könyv szerkesztője, Szucher Ervin arról beszélt a kötet vásárhelyi bemutatóján, hogy annak dacára, hogy szinte minden marosszéki

valamiképpen kötődik a Felső-Maros mentéhez, a legtöbb ember számára a régió csupán a kirándulási, túrázási lehetőséget jelenti.

„Mi egy másik oldaláról próbáltuk bemutatni a térséget, mégpedig az ott – helyenként tömbben, helyenként szórványban – élő magyarság szempontjából. Abból a magyarságból, mely valamikor a Görgényi- és a Kelemen-havasok birtokosa volt, mára viszont elenyésző vagy teljesen alárendelt szerepbe szorult azokkal szemben, akiket másfél-két évszázaddal ezelőtt nemeseink telepítettek a hegyek lábához” – magyarázta.

A disznajói eseményen megjelentek például örömmel nyugtázták, hogy falujuk gondosan ápoltnéphagyományai és a település kulturális mozgatórugói fontos helyet kaptak Bajna György írásában.

A könyvbemutatók sora márciusban és áprilisban folytatódott, a szerzők eljutottak többek között Marosvécsre, Szászrégenbe, Magyaróra és minden olyan helységbe, amely a szerzők vizsgálódásainak helyszínéül szolgált. Összegzés helyett elmondható, a találkozók egyértelműen megfogalmazódott az az olvasói igény, hogy e kezdeményezésnek legyen folytatása.

Antal Erika

(A *Krónika* napilapban közölt írás alapján)

Időutazás Farnastól Zsobokig, másodszor

Tavaly júliusban Farnason szervezte meg riporttáborát a Magyar Újságírók Romániai Egyesülete. Az Erdély minden részéről érkezett szakmabeliek és az újságírást most tanuló fiatalok három felejthetetlen napot töltöttek Farnason és a környező alszegi falvacskákban, amelyek ugyan hagyományaik révén Kalotaszeghez tartoznak, de az 1968-as közigazgatási átszervezéskor Szilágy megyéhez csatolták őket. A dombok között, a világ zajától távol fekvő falvakban afféle időutazásban volt részünk, hiszen miközben a múltról, hagyományokról faggattuk a vendégszerető helybélieket, igyekeztünk valóság-hű képet festeni a jelenről, és rátapintani arra, mit rejtget a jövő. Ezért is lett ez – vagyis *Időutazás Farnastól Zsobokig* – a címe az ott született írásokat felölelő riportkötetnek, amelyet „tett helyszínén” is bemutattak.

A riportkötetnek ugyan nem ez volt az első bemutatója, de a korábbi riporttáborok terméseihez hasonlóan a MÚRE ezúttal is ragaszkodott ahhoz, hogy a kötetet a helyszínen is megismertesse. Így a nyári kánikula után az újságírók újabb „időutazásban” vettek részt, így azt is megtapasztalhatták, milyen a falu télen, hóhullásban.

A bemutatóra a tájegység talán legszebb, de mindenképpen legfejldőkéesebb falujában került sor, tegyük hozzá: nem véletlenül, hiszen akárcsak a nyári tábor esetében, most is Molnár Irma tisztelt volt a házigazda (*fotó, jobbra*). Ennélfogva a bemutatónak a zsoboki templom adott otthont a vasárnap délelőtti istentisztelettel egybekötve, amelyen a tiszteletes asszony a Királyok első könyvének 19. szakaszából hirdetett ígét, Illés és Elizeus történe-

te révén azt hangsúlyozva, hogy Istennek mindenki célja van.

„Ebben a faluban a mindennapok része, hogy együtt tud élni a múlt, és reméljük, hogy a jövő. Ez van ebben a kötetben” – összegezte az istentisztelet végén találóan a kötet tartalmát Rácz Éva, a MÚRE elnöke, aki a jelen lévő

több mint 130 gyülekezeti tag (köztük sokan gyerekek, tinédzserek, ami ritka más környéki falvak esetében) mellett köszönthette Szilágyi Róbertet, Szilágy megye alprefektusát is.

„Amikor itt voltunk, nem jutott idő mindent és mindenkit megismerni. Ha valaki kimaradt, vagy valaki még szeretett volna mesélni, reméljük, lesz még rá alkalom. Reménykedünk, vissza tudunk még ide jönni, és mindenki, aki szeretne valamit nekünk elmesélni, hogy erről majd a késő utókor is tudomást szerezzen, azt is még le tudjuk írni, fel tudjuk venni hangszalagra. Hogy eddig mit is sikerült összeszedni? Szó van ebben a kötetben a hagyományokról is, a népviseletről is, de szó van a farnasi templom kálváriájáról is. Szó van az idősotthon lakóiról, és szó van arról, hogy Zsobokon, a gyermekotthonban, hogy néz ki a jövő. Hogy kik azok, akik itt dolgoznak, kik azok, akik a közösséget vezetik, és kik azok, akik fenntartják az életet, ami itt zajlik, Farnason és Zsobokon” – összegzett a MÚRE elnöke.

Balázs Bence

(A *Szabadságban* megjelent írás alapján)

BBTE: sajtós vizit Pakson

Budapesten járt tanulmányúton a Babes-Bolyai Tudományegyetem másodéves újságíró szakos diákjainak egy csoportja. Onnan (a kolozsvári induláshoz képest) csak egy ugrás volt Paks, ahol a fiatalok és tanáraik az

atomerőmű látogatóközpontjában, a mellette kialakított múzeumban és a szakközépiskolában is látogatást tettek. A kirándulás ötletgazdája **Kiss G. Péter** (MÚOSZ), a Paks Press főszerkesztője volt.

Meddig szólhatnak még a helyi rádiók Vajdaságban?

A médiaprivatizáció folyamata évek óta húzódik Szerbiában. A döntéshozók már több alkalommal is nekirugaszkodtak a területre vonatkozó jogszabályok kidolgozásának. A teljes képhez tartozik az is, hogy a korábban végrehajtott magánosítás következményei katasztrofálisak, ugyanis számos helyi rádióra és televízióra lakat került, de az is gyakori, hogy az új tulajdonos a kisebbségi nyelvű adást építette le, vagy szüntette meg.

Mivel Vajdaságban még legalább tizenöt önkormányzati tulajdonban lévő rádió, illetve televízió van, amely magyar nyelvű műsorszolgáltatást is végez, megkérdeztünk néhány szerkesztőt, hogyan vélekednek a magánosításról. R riportunk végén egy esetleges megoldás lehetőségét is felveti a Magyar Nemzeti Tanács Tájékoztatási Bizottságának elnöke.

Az előzményekről

A szerb képviselőház által elfogadott dokumentum kimondja, hogy 2015 júliusát követően Szerbiában nem működhet állami (tartomány, önkormányzat) alapítású tájékoztatási eszköz. Az új médiatörvény alapján kivételt képez a Vajdasági Rádió és Televízió, a nemzeti közösségek nemzeti tanácsai pedig megtarthatják eddigi alapítói, illetve társalapítói jogait. Ez valami-féle biztonságot jelent a vajdasági magyarság egyetlen napilapjának, a *Magyar Szónak*, és hetilapjának, a *Hét Napnak*, az egyre fogyatkozó közösség ugyanis képtelen arra, hogy lapokat tartson el.

A vajdasági magyarság számára azonban nemcsak a Magyar Nemzeti Tanács által alapított médiumok a fontosak: van ugyanis néhány önkormányzati rádió és televízió, amelynek a szerb mellett magyar nyelvű műsora is van, s regionális szinten meglehetősen nagy népszerűségnek örvend.

A Vajdasági Magyar Szövetség parlamenti pártként elérte, hogy a privatizációt követően az új tulajdonos legalább öt évig köteles megtartani a korábbi műsorstruktúrát, nem változtathat profilt, nem építheti le a sugárzási nyelveket, illetve foglalkoztatnia kell a meglévő alkalmazottakat. A VMSZ arra számít, hogy ez a rendelkezés

zék kedvét szegi azoknak a leendő tulajdonosoknak, akik tisztességtelen szándékkal jelentkeznek a privatizációs kiírásra.

Az önkormányzati alapítású médiumok magánosítása a szerbiai Privatizációs Ügynökség feladata, amely több helyi médium esetében már tavalyi év szeptemberben megkezdte ezt a folyamatot. A törvény azt is előírja, hogy amennyiben senki sem jelentkezik a meghirdetett rádió megvásárlására, annak a részvényei 2015 júliusa után az ott dolgozók birtokába kerülnek. Mivel az üzemeltetéshez anyagi eszközöket nem kapnak, a foglalkoztatottaknak pedig nincs pénzük üzemeltetni az adókat, felújítani a rossz állapotú technikai felszerelést, valószínűleg kevés szerkesztősége fogadja majd el a tulajdonosi jogokat. Amennyiben ezt elutasítják, a médiumot automatikusan törlik a nyilvántartásból.

Érdeklődő – politikai háttérrel

A *Szabadkai Rádió* megvásárlására egy érdeklődő jelentkezett, akit még semmi sem kötelez a tényleges üzlet nyelbeütésére, illetve Szabadka önkormányzatát sem arra, hogy eladja a rádiót. A gond az, hogy az újvidéki cég tulajdonosa mögött vélhetően egy szélsőséges szerb politikai szervezet áll. Pontosabban, nem csak a *Szabadkai Rádiót* nézte ki, hanem összesen kilenc magánosítás előtt álló vajdasági médiaházat, köztük a Nagyikindai Tájékoztatási Központot, a Törökbecsei Rádiót, a Nagybecskerek Rádiót, a Verbászi Tájékoztatási Közvállalatot és a Topolyai Tájékoztatási Közvállalatot, amelyek magyar nyelvű műsorszolgáltatást is végeznek.

A komoly hagyománnyal rendelkező, 47 éves múltra visszatekintő *Szabadkai Rádió* dolgozói aggodalommal figyelik a magánosítási folyamatot. Attól tartanak, hogy a leendő tulajdonosnak akkor is lesz eszköze az ellehetetlenítésükre, ha formálisan betartja a törvényt. Hiszen a jogszabály sem azt nem írja elő, hogy a dolgozóknak megfelelő bért kell kapniuk, sem azt, hogy konkrét feladatokkal is meg kell bízni őket. Ebben az esetben fennáll a veszély, hogy az újságírók önként mondanak fel, távozásukkal pedig egy-egy műsor megszűnését idézik elő.

A Szabadkai Rádió szerb, magyar és horvát nyelven saját gyártású műsort, németül és bunyevácul külső produkciókat sugároz, dolgozóinak száma a külsősökkel együtt közel ötven fő. A magyar adás reggel hat és este nyolc óra között hallgatható a 89.6 MHz-en, 60-80 km-es körzetben, interneten a nap huszonnégy órájában.

A Vajdasági Magyar Újságírók Egyesülete minden egyes magyar, de más kisebbségi nyelvű tartalomszolgáltatást végző kistérségi médium jelenlétét hasznosnak tartja, különösen, ha közszolgálati szerepet is ellátnak, mert erősítik az anyanyelvű tájékoztatást, és fontos szerepet töltenek be saját közösségükben. A VMÜE elnöksége szerint az illetékeseknek és a vajdasági magyar politikumnak meg kellene akadályoznia, hogy a sajtóorgánumokat politikai pártok, vagy a holdudvarukba tartozó vállalkozások vásárolják meg.

Az alapító semmit sem tesz

A temerini Lukijan Mušicki Művelődési és Tájékoztatási Központot (MTK) művelődési intézményként 2006-ban alapította a helyi községi képviselő-testület. Az intézmény, ahogyan az elnevezése is tükrözi, két „szektorral”, a művelődéssel és a tájékoztatással rendelkezett. Az utóbbi az 1971-től létező *Temerini Rádió* tevékenységét és vagyonát ölelte fel.

A privatizációs, illetve a tömegtájékoztatási törvény sem ad választ arra a kérdésre, hogyan magánosíthatók ezek a központok, amelyek jogállásukat tekintve művelődési intézményként tevékenykednek. Ez lehetővé tette, hogy a temerini MTK magánosítási indítványát ne adják be a megszabott határidőben.

Mivel időközben változott a temerini községi hatalom összetétele, az alapító új jogi személyt hozott létre, a Temerini Művelődési Központot, amely megkapta a művelődési hatásköröket, így a Lukijan Mušicki MTK jelenleg kizárólag rádióként működik. Vagyis már privatizálható.

A *Temerini Rádió* a 93,5 MHz-en, ötven kilométeres vételkörzetben juttatja az éterbe magyar és szerb nyelvű adását. A napi hat órás magyar műsort négy újságíró (kettő állandó, kettő meghatározott munkaviszonyban) és egy műszaki munkatárs készíti, nyolc bedolgozó kolléga segítségére is számíthatnak.

Ágoston Mária, a Lukijan Mušicki Művelődési és Tájékoztatási Központ igazgatója szerint a jelenlegi községi hatalom semmit nem tesz sem azért, hogy a rádió megmaradjon kétnyelvűnek, sem azért, hogy megmaradjanak a szerkesztőségek alkalmazottai. Az alapító semmilyen formában sem működik együtt a privatizálás előtt álló intézménnyel, az új tulajdonosnak

pedig nem lesz érdeke a magyar nyelvű közszolgálati műsor fenntartása. Felrója azt is, hogy eddig a Magyar Nemzeti Tanács részéről sem érzékelt támogatást, habár arra lenne szükség, hogy a testület a július 15-ig tartó időszakban minden törvényes lehetőségével élve, hatékonyan segítse a magyar műsorokat is sugárzó rádiókat.

A lelkes mindenek

Zséli Ágnes egy személyben a *Törökbecsei Rádió* magyar adásának a mindenese: ő a szerkesztő, a fordító, a hírolvasó, a zeneválogató, a hangtechnikus... Sőt, még az eseményeken is ő vesz részt, hogy azokról hírt adjon. E mellett a helyi lapnak és a kábeltévének is készít beszámolókat.

– A magánosítással kapcsolatban pesszimista vagyok – fogalmaz. – Sok hallgatóm van Vajdaság-szerte, egy nagy család, ami felbomlana, ha a magyar nyelvű adás elhallgatna. Ezt az állítást arra alapozom, hogy a két órás élő műsorba gyakran negyven hozzászólót is bekapcsolok. Úgy tudom, vevő vagy érdeklődő még nem jelentkezett, egyelőre mindenki teszi a dolgát, senki nem beszél semmiről, talán abban reménykednek, hogy valami csoda folytán túléljük a magánosítást.

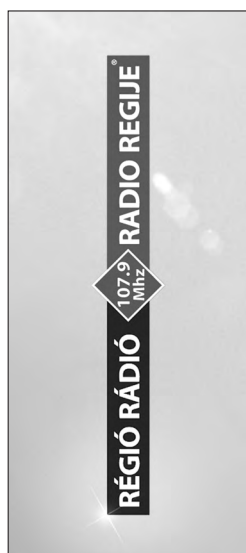
A *Törökbecsei Rádió* magyar adása a 106,1 MHz-en fogható hétfőtől csütörtökig 20-24 óra, vasárnap 16-19 óra között.

– Beszámolok mindenről, ami a kis közösségünkben történik. Igyekszem a munkámat a lehető legjobban elvégezni. Műsoridőben a stúdióban dolgozom, de egyébként is sokat bent vagyok a rádióban. Az évi szabadságomat nem veszem ki, és beteg sem lehetek, mert nincs, aki helyettesítsen. Véletlenül eveztem be a média vizébe, 2012-ben lettem állandós a *Törökbecsei Rádióban*, de a csónakomat most már itt szeretném lehorgonyozni. Én attól félek leginkább, hogy senkinek sem kellünk majd, és az ajtónkra lakat kerül. Egy tulajdonos pedig azt csinálhat velünk, amit akar. Tudom, hogy öt évig nem változtatható a műsorséma, de mi lesz utána?

Aggodalom és bizakodás

A topolyai helyzetről **Huszár Attila**, a helyi tájékoztatási közvállalat megbízott igazgatója tájékoztatott:

– A Topolyai Tájékoztatási Közvállalatot 2001 decemberében alapította Topolya Község képviselő-testülete. Először helyi újságokat adott ki, majd 2003-ban elindult az *Express Channel* kábeltélevízió kísérleti adása. 2004-ben a Tartományi Tájékoztatási Titkárság

pénzügyi segítségével és Kishegyes Község társalapításával beindult a Közép-Bácskai Regionális Rádió, röviden a *Régió Rádió*. 2006-ban az újságkiadást abbahagyta a cég. A 2008-ban kiírt frekvencia-pályázat nem irányzott elő regionális rádióadót a topolyai község területére, így a rádió helyi jellegű adóként, csak a *Régió Rádió* nevet használva folytathatta tovább a tevékenységét.

A rádió szerb és magyar nyelven sugározza műsorait, heti fél-fél óra erejéig van szlovák és ruszin nyelvű adása is. A tévével közös szerkesztőségben négy újságíró heti negyven óra magyar műsort készít, ez elsősorban tájékoztató jellegű, de szerepelnek benne szórakoztató tartalmak is. A közvállalat pénzelésének nagy részét Topolya község biztosítja, a többi saját bevételből (reklámok, fizetett riportok) és pályázati eszközökből származik.

Ami a privatizációt illeti, egy 7-8 éve húzódo folyamat végéhez érkezőnk. Az eddig lezajlott magánosítások nem sok jót jelentettek a médiával foglalkozó cégek számára, így némi aggodalommal tekintünk az elkövetkező időszakra. A törvénybe beépített garanciáknak elegendőnek kell lenniük a magyar műsorok fennmaradásához, amennyiben az új tulajdonos nem játssza ki azokat. Reméljük, az MNT és Topolya Község figyelemmel kíséri majd ezeket a dolgokat, hogy az esetleges problémák felmerülésekor még időben beavatkozhasanak.

A falusi emberek rádiója

A *Nagybecskereki Rádió* (103,6 MHz) napi egy órás magyar adását faluhelyen hallgatják a legtöbben.

– Nem tudjuk, mi lesz a rádióinkkal, de a hiánya érezhető lenne, mert Közép-Bánátban rajtunk kívül csak az *Újvidéki Rádió* szól magyarul – vázolta a helyzetet **Molnár Aranka** szerkesztő. – Az utóbbi években gyakran váltottunk igazgatót, a mostani alig egy éve van nálunk, tőle szinte semmilyen információt sem hallunk arról, hogy érdeklődik-e valaki irántunk. A rádió a szerb és a magyar mellett szlovák és román nyelvű műsort is sugároz.

A magyar adást két újságíró szerkeszti, a dolgozó munkatársaink lassan elhagytak minket, mert nem fizettük a tiszteletdíjat. Nem tudom, ezt a napi egy magyar órát mennyire lehet még leépíteni, de mi folytatni szeretnénk, mert úgy érezzük, szükség van rá. Gyakran szembesülünk azzal, hogy kevés ez a műsoridő, hiszen sok településről kell tudósítanunk. Egy kis jóakarattal, összefogással meg lehetne menteni a magyar műsort, akár civil szervezet is üzemeltethetné.

Van megoldás?

Németh Ernő, az MNT Tájékoztatási Bizottságának elnöke úgy véli, az elektronikus média már most megérett az újrászervezésre. És mi lesz a privatizáció után?

– Jelen pillanatban a legégetőbb kérdés az önkormányzati rádiók és tévék magánosítása. Hivatalosan még meg sem kaptam a kinevezésemről szóló végzést, amikor elkezdtem a témával foglalkozni. Elsősorban az érdekelt, hol van még önkormányzati tulajdonban lévő tájékoztatói eszközökben magyar adás, milyen időtartamban, hány fős szerkesztőségek készítik a műsort. Tizenöt ilyen rádió, illetve tévéstúdióra bukkantam. Legtöbbjükkel sikerült felvennem a kapcsolatot. Elkészítettem egy kérdőívet, amit elküldtem, hogy átfogó képet kapjak. Sajnos lecsúszó adatok érkeztek. A legtöbb rádióban egy ember készíti az adást külsős munkatársként, jobb esetben főállásban. Még a magyar önkormányzatokban sem sokkal jobb a helyzet: a szerkesztőségekben 3-4 főnél sehol sincsenek többen. Nincsenek külön szerkesztők, újságírók, zenei munkatársak. Kivétel a *Szabadkai Rádió*, ahol papíron a vidéki tudósítókkal együtt tizenegy munkatárs van. Az alapoktól kellene újrászervezni az elektronikus médiát, pedig a privatizáció még meg sem történt.

Hogy mi marad a magánosítás után? Tartok tőle, hogy pusztaság. A kollégák még sehol sem tudják, mi vár rájuk. Megvásárolja a médiaházukat valaki, vagy ők kapják meg a részvényeket? Tartósan fennmaradhat-e a magyar nyelvű adás, vagy az ötéves moratórium után utcára kerülnek? Esetleg korábban? Egy országban, ahol romokban a gazdaság, hogy éljen meg a piacon egy kisebbségi szerkesztőség? Temerinben például arra panaszkodnak a kollégák, hogy nem-hogy segítséget nem kapnak, inkább olyan döntéseket hoznak, amely miatt még kilátástalanabb helyzetbe kerülnek.

Rengeteg tehát a probléma, megoldást azonban látok. Szerintem a stúdiók önállóságát megőrizve magyar körzeti rádiók hálózataként kellene újrászervezni elektronikus tájékoztatásunkat. Együttműködve erősebbek és hatékonyabbak lennénk. Készítek egy dokumentumot, amelyben megoldási javaslatokat sorolok fel, hogy hogyan lehetne működtetni viszonylag olcsón egy jól szervezett tájékoztatói hálózatot. Remélem, lesz fogadókészség, hogy kezeljük a problémát, hogy megmaradjon a helyi tájékoztatás, s ne némuljon el a magyar hang a vajdasági éterben.

Tóth Livia

(A szerző a *Hét Nap* főszerkesztő-helyettese, a Vajdasági Magyar Újságírók Egyesületének elnöke)

Emlékezzünk kegyelettel Balázs Katalinra

Mióta ülök az asztal mellett semmibe révülő tekintettel? Egy, másfél, talán két órája? Nem tudom, ha belegondolok, most nincs is igazi jelentősége – néhány félóra szinte semmi a több mint 73 évnyi élethez, a 45 éves ismeretségünkhöz, remélhetőleg barátságunkhoz képest.

Kati – B. Mandits, Balázs (Bálaj) Katalin, b.m. stb. – 2015. február 16., hétfő hajnal óta nincs közöttünk.

A sors úgy hozta, hogy egy ideje a *Nyugati Jelen* (státusz, megbízatás nélküli) „nekrológírójává” avanszáltam. Egyszerűen azért, mert pillanatnyilag magam lennék az aradi magyar újság legréggebbi cikkírója, aki emberközelségből ismeri az aradi magyar sajtó félévszázados szereplőit.

Katit, szinte napra pontosan, 46 éve ismer(t)em, akkortól, amikor az aradi magyar újság szerkesztőségének tagjává váltam. Ő akkoriban már tapasztalt újságírónak számított, több éves gyakorlattal a háta mögött: érettségizett, tehetséges fiatalembert, az akkori úzusnak megfelelően „egészsé-

ges származású káderként” (később főiskolai végzettséggel) vált újságíróvá. Nem osztotta mindenben, sőt egyáltalán nem, a korabeli „standard” nézeteket; kb. egy évig tartó munkásnői státuszban, az akkori aradi Vörös Trikóban meggyőződött arról, hogy nincs minden úgy, ahogy mondják – egy életre szóló tapasztalatokat szerzett.

Fiatalkori élményei újságírói pályafutásának értékes támpontjaivá váltak.

Puskel Péter tudós helytörténészünk, egykori kolléga kutatásai nyomán már néhány éve nyilvánvalóvá vált: az aradi (Balázs-Bálaj) B. Mandits Katalin a romániai magyar sajtó – női vonatkozásban feltétlenül! – legrégibb egyfolytában dolgozó, a hazai magyar újságírásban legtöbb időt eltöltő munkatársa.

Volt... – tesszem, tesszük hozzá fájdalommal.

A kérlelhetetlen kör elragadta közülünk.

Azok azonban, akik még élnek, bizonyosan megőrzik emléket.

Jámbor Gyula

Búcsú Mihálka Zoltántól

(Grabác, Torontál vm., 1934 – Nagyvárad 2015)

Aszürke eminenciás jelzővel szeretném érzékeltetni, mennyire szerény és visszafogott ember volt. Egész élete, sokoldalú munkássága, elért eredményei, sikerei méltán tehettek volna büszkévé.

Halmiban nőtt fel, a szatmárnémeti tanítóképzőt kiváló eredménnyel végezte, így tanárai továbbtanulásra biztatták. A kolozsvári Bolyai Tudományegyetem történelem szakán nyert kitűnő képesítést. Kiváló íráskészségére, elemzői adottságára már végzős korában felfigyeltek. Az akkori országos napilap, az *Előre* Bukarestbe hívta meg, külpolitikai rovat szerkesztő és kommentátor volt. 1967-től szerkesztőségi főtítkár, majd a művelődési rovat vezetője lett. Írásai, tanulmányai jelentek meg a *Korunkban*, *A Hétben*, a *Művelődésben*, az *Ifjúmunkásban*, az *Új Életben*.

A rendszerváltást követően Nagyváradra költözik családjával, 1990-ben a rövid életű *Kelet-Nyugat* hetilap rovatvezetője, 1992-től nyugdíjazásáig az akkor még Nagyváradon megjelenő *Erdélyi Napló* főtítkáraként dolgozott. Nyugdíjas

éveiben is közölt az *Erdélyi Naplóban* és a *Partiumban*, valamint tudósítója volt a *Duna TV*-nek.

Sokréttű, sikeres és eredményes munkássága ellenére megőrizte szerénységét, nem várt, sajnos nem is kapott jelentősebb elismeréseket. Munkáját szolgálatnak tekintette, jelentős értékekkel gazdagította kisebbségi magyar kultúránkat. Ezért érdemli meg a magyar kultúra szürke eminenciása címet. Mindig és mindenkiel szemben segítőkész volt. Így mutatkozott meg igazi emberi nagysága. Kitűnő stílusa volt, rendkívüli tehetséggel megáldott ember, aki sajnos utolsó éveiben meglehetősen visszavonult az írástól, közléstől. Amit írt, az példaértékű, igazi gyöngyszemei a történelmi ismeretterjesztésnek. Éves rendszerességgel közölt tanulmányokat a Református Kalendariumban. Sokunk számára emlékezetes marad a Keresztutak című, szép képes album kapcsán írt ismertetője, történelmi esszéje, melyet a *Keresztény szó* is leköszölt. (...)

Kupán Árpád

(Részlet a *Bihari Naplóban* közölt emlékezésből)

Harmónia-kupa, és rangadó a muzsikussal

A II. Marosvásárhelyi Harmónia-kupa szervezői úgy döntöttek, nemcsak etnikailag keverik össze a csapatoknak leosztott lapokat, hanem a nemeket is koktélosítják. Ha a lelátók, meg az egymásnak feszülés tárgyát képező „játékszer” bűvölésére hölgyeket egyelőre még nem, de a pálya szélére két, gyönyörűségüket csak fiatalságukkal überelő szépséget kértek fel, megzabolázni a játék hevében időnként alpári hangnemben tomboló férfiúi erőket.

Összességében a rendezvény – melyen a ASA hetvenes-nyolcvanas évek sztárjaiból összeállt öregfiúk csapata mellett a polgármesteri hivatal, meg a helyi tanácsosokból verbuvált válogatott, a csíkszeredai magyar főkonzulátus együttese, valamint a megyeszékhely román és magyar újságíróinak egyesített csapata vettek részt – mindvégig (leszámítva egy sajnálatos esetet) sportszerű, a Sportiskola sportcsarnokát megtöltő közönségnek időnként élvezetes játékot is produkáló sportesemény volt.

A rendezvény ötletgazdája Szucher Ervin, a *Krónika* marosvásárhelyi tudósítója, aki tavaly a román–magyar válogatott meccseken egyre inkább eluralkodott erőszakhullám elleni tiltakozásul találta ki, hogy a román–magyar viszony talán másként is működhet-működhetne (még/pláné/sőt Marosvásárhelyen is!), mint ahogy az a mérkőzésről szóló helyszíni haditudósításokból visszaköszönt.

Az idén négy csapatosra bővült torna színvonalát csak emelte, hogy az ASA egykori aranycsapatának számos tagja újból felhúzta a „stoplis” cipőt, és a régi szép idők fényét felvillantó látványos játékkal előcsalogatták azokat a közönség számára mai napig oly kedves emlékeket, melyekkel örökre beírták magukat a szí-

vünkbe. Szép volt, fiúk! Köszönet érte – még akkor is, ha az újságírók csapatát csak egy erősen vitatható büntetéből lőtt góllal győzték le. Az vitán felüli, hogy megérdemelten, a mezőny legjobbjaként nyerték meg a II. Harmónia-kupát.

Második helyen a csíkszeredai főkonzulátus csapata végzett, harmadik lett a román és magyar újságírók csapata, ezúttal a következő felállásban: Szucher Ervin kapus, mezőnyjátékosok: Zöld István, Berekméri Ede, Vlad Amariei, Czimbalmos I, Csorbai Lóránd, Florin Marcel, Mircea Răchită, Cosmin Blaga, Emil Moldovan, Farczádi Attila. A házigazdák azzal vigasztalódtak, hogy övék lett a negyedik legjobb hely.

Legutóbb zenészekkel focizott a Pressing, méghozzá zenészválogatottal. Igaz, korábban inkább válogatott zenészekkel voltunk szocializálva a gyakorlati gasztronómiát akadémiái szinten művelő kulturális intézményekben, de ha Thalia papjainak és Isten jámbor szolgálóinak, szóval egyre több szakmai céhnek van saját focicsapata, miért ne lehetne a zenészeknek is?

Valljuk be őszintén: tartottunk a zenészek válogatottjától, mert ha a lábuk is olyan fürge, mint a kezük, akkor előre bérelhetünk volna tehertaxit, hogy hazaszákoljuk a Szucher Ervin kapujába tömött gólokat.

Kezdőrúgás előtt azzal akartuk zenei kötődésünket kimutatni, hogy elénekeljük csapatindulónkat, ám mivel egyikünkben sem lakozik egy Pavarotti vagy Bocelli, úgy döntöttünk, inkább lejátszunk lemezről azt a változatot, amelyet a nagy híró marosvásárhelyi együttes, az Autostop MS énekelt fel lemezre. Csakhogy hangunk után a technika sem segítette szándékunkat, Körmöczki Zoltán fatertől kölcsönzött matuzsálemi korú lejártszója csak egy végtelenített szünetjelet volt hajlandó lejátszani a CD-ről.

A zenészek egy nagy ívű opera nyitányának a lendületével rohamozták az újságírók kapuját. A fiúk oly beleéléssel támadtak, hogy azzal még a szigorú Bach, a mogorva Beethoven, az egykedvű Wagner és a tartózkodó Verdi arcára is sikerült volna félszeg mosolyt varázsolnunk – ha netán a lelátókon ültek volna. Hamar ráébredtünk, hogy ha győzni akarunk, nekünk is támadni kell. Farczádi Attila, Czimbalmos II.,

Meccs előtt a muzsikuskok és az újságírók csapata

A MÚRE Sportszakosztály rövid története

A MÚRE sportszakosztálya 1998. február másodikán alakult meg Csíkszeredában. Huszonhat médium reprezentánsai Aradtól Csíkszeredáig, Szatmártól Brassóig, tették le névjegyüket az alakuló ülésen. Jelen volt a MÚRE akkori elnöke, Csép Sándor is.

Legfontosabb feladatunknak a hazai és nemzetközi versenyekre történő akkreditálások beszerzését, a hírcsere könnyebbé tételét neveztük meg. A tagság nem egy vezetőt, hanem egy-egy társelnököt szavazott meg. Egyiket mindig az írott, a másikat az elektronikus média javasolta, szavazta meg. Tagjaink több jégkorong, vízilabda, kézilabda VB-n és EB-n voltak akkreditálva. Ezekről – főleg az 1998-2004-es időszakban – napi beszámolókat küldtek a MÚRE központba, és az anyagokat bárki felhasználhatta, aki a sportosztály tagja, vagy a szerkesztőségben dolgozó MÚRE-tag volt. Több ízben is sikerült megdupláznunk a nekünk járó akkreditációs számát hoki és kézilabda EB-re, VB-re, a román-magyar labdarúgó EB- és VB-selejtezőkre. Legutóbb, két éve a budapesti zárt kapus mérkőzésen a 156 újságíróból kilenc erdélyi magyar volt.

Részt vettünk az AIPS (Nemzetközi Sportújságíró Szövetség) 62. budapesti kongresszusán, a 110 éves MOB ünnepén, a 100 éves ROB emléknapon, a 100 éves MLSZ emléknapon, az 1999-es Évszázad sportolója gálán.

Nagyon sok támadás ért a román sajtó részéről (*Adevărul* 2001. szeptember 1-jei karika-

A legfiatalabb és legidősebb sportosztály-alapító: jobbról Kopacz Gyula – MIX FM, balról Fülöp Zoltán – Csíki TV

túrája stb.), de mentünk előre. Felvettük a harcot és álltuk a sarat a legnehezebb időszakban is (1998-2003); ekkor terjedt el – először a jégpályán, majd a közéletben is – a hírhedt „Afară cu ungurii din țară!” rigmus. A román média nacionalista hangját próbáltuk visszafogni. Nem egyszer sikeresen.

Megszerveztük a Román és Magyar Olimpiai Akadémiák találkozóját, dokumentumfilmet készítettünk az erdélyi olimpiai bajnokokról, munkával és anyagiilag szakkiadványok, könyvek kiadását támogattuk. Kétségtelen, hogy legnagyobb fegyvertényként Juan Antonio Samaranch korábbi NOB-elnök exkluzív interjúját kell kiemelni, az 1999-es budapesti Évszázad sportolója gálán.

Idén márciusban ugyancsak Csíkszeredában újraalakult a Sportszakosztály, mely a megújuló MÚRE új stratégiájában beillesztett tervekkel kívánja az egyesület céljait, és természetesen a tagságot szolgálni.

Becze Zoltán

➤ Csutor Tomi jobbnál jobb helyzetei végül góllá értek, az első féldíj végén a Pressing már 4–1-re vezetett. A Pressing később se hasalt a babérjaira, s okos, megfontolt játékkal belekezdett a gólok gyártásába, ami szépen is ment, mígnem 6–1-es állásnál a kijelzőtábla működésképtelenséget jelentett be. Ezért az olvasó legnagyobb fájdalmára hiteles végeredményt nem tudok leírni, viszont azt hitelt érdemlően állítom: mindkét csapat mindvégig élvezetes, szép játékot produkált, és nem túlzok, ha azt mondom: a mérkőzés olyan volt, mint egy csodálatos szimfónia. A zenészek sportszerűségéből is jelesre vizsgáztak, az újságírók pedig olyan já-

tékkal rukkoltak ki, amire hosszú időn keresztül emlékezni fogunk.

A csapatok a következő összetételben játszottak: PRESSING: Szucher Ervin, Karácsonyi Zsigmond, Czimbalmos I., Farczádi Attila, Zöld István, Bögözi Attila, Kádár Zoltán, Csutor Tomi, Körmöczki Zoltán, Czimbalmos II. ZENÉSZEK: Soós Levente (szabadúszó), Ádám Attila (Kontrax), Józsi László (Autostop MS), Takács Attila (Prospect), Kiss Balázs (Csillagzenekar), Molnár Szabolcs (Relax).

Bögözi Attila

(*A Népújságban*

megjelent tudósítások alapján)

Újságírói etikai kódex

(tervezet)

AMÚRE 2015. március 28-án, Kolozsváron tartott közgyűlésén, Bögözi Attila, a Becsületbíróság titkára előterjesztette az Újságírói Etikai Kódex módosítására vonatkozó szövegszerű változatot, melyet a Becsületbíróság munkacsoportja dolgozott ki, oly módon, hogy az kellőképpen tükrözze a médiában, nemcsak a nyomtatott, az elektronikus, a fényképezett, hanem főként az online sajtóban 2004 óta végbement változásokat. Cél, hogy a megújuló etikai kódex a XXI. századi média követelményeihez alkalmazkodva segítse elő a sajtószabadság gyakorlását az állampolgárok jogainak figyelembe vételével, a hírközlés, információtovábbítás valamennyi létező, vagy a jövőben kialakuló formáin keresztül.

A tervezet többek között tartalmazza az online médiában működő újságírók felelősségére vonatkozó specifikus szabályokat, tisztázza, hogy mely internetes műfajok nem tartóznak az újságírói szakma gyakorlásának körébe (például: fórumok, chat-szobák stb.), kimondja, hogy a média kiadói és szerkesztősejnek vezetői felelősséggel tartoznak az általuk megjelentetett és felügyelt online média teljes felületének tartalmáért.

A közgyűlés úgy határozott, hogy a minél szélesebb körű vita céljából a tervezetet közölni kell az egyesületi lapban, a hozzászólásokat, módosító javaslatokat pedig 2015. július 1-ig lehet eljuttatni a MÚRE titkárságára, a email címre, a végleges változatot a MÚRE őszi nagykarolyi közgyűlése fogadja majd el.

Megjegyzés: a javasolt változtatásokat, illetve kiegészítéseket a szövegben kiemeltük.

Preambulum

A Magyar Újságírók Romániai Egyesületének (MÚRE) etikai kódexe a tagjai számára kötelező magatartási szabályok foglalata, összhangban a nemzetközi újságírói érdekvédelmi szervezetek, valamint a társszervezetek vonatkozó normáival.

Célja a tisztességes újságírói magatartásnak az érvényesítése a szabadságjogok, a demokratikus közélet, a jogállam keretei között.

A Magyar Újságírók Romániai Egyesülete magára és tagjaira vonatkozóan érvényesnek tekinti a Média Önszabályozó Testület (MÖT) meghatározását, mely szerint: *„Újságíró az a személy, aki tájékoztatói vagy véleményformálási céllal létrehozott szellemi termékét a média valamely műfajában és csatornáján keresztül rendszeresen közzéteszi, vagy a közzétételben foglalkozásából eredően közreműködik. Újságírói tevékenységnek minősíthető a nyilvánosság tájékoztatásának alkotói folyamatában való hivatászerű közreműködés.”* E meghatározás értelmében újságírónak minősülnek a sajtóalkotások előállításában

közreműködők köréből mindazok, akik munkája érdemben hozzájárul a sajtóalkotás előállításához. Sajtóalkotásnak minősül a nyomtatott és elektronikus médiában megjelenő, elhangzó, minden tájékoztató tartalom.

A MÚRE együttműködik mindazokkal az újságíró szervezetekkel, amelyek vállalják a Közös Etikai Alapelvek alkalmazását, illetve a Magyar Újságírók Etikai Együttműködési Testülete (MÚEET) helyébe lépő Média Önszabályozó Testülettel (MÖT) a sajtóetikára, a szakmai pontosságra, a személyiségi jogokra vonatkozó alapelvek meghatározása és érvényesítése révén segítik a médiát abban, hogy megválaszolja a legitim panaszokat és korrigálja tévedéseit.

A MÚRE a Média Önszabályozó Testülettel együttműködve részt vesz az újságírói szervezetek sajtóetikai tevékenységének rendszeres elemzésében. A MÖT-ben a MÚRE-t képviselő 4 tag a MÚRE mindenkor elnöke, a BB mindenkor elnöke, illetve az általuk közös megegyezéssel kijelölt 2 MÚRE-tag.

A MÚRE etikai bizottságának eljáró testületei mind alapfokon, mind a fellebbezési eljárás során figyelembe veszik a MÖT ajánlásait a konkrét etikai ügyekben hozott döntéseiknél.

A MÚRE ugyanakkor egyetért a magyar média- és hírközlési biztos öngyilkosságról szóló tudósításokra vonatkozó ajánlásával is, a Becsületbíróság pedig kiemelten figyeli az öngyilkossággal kapcsolatos pontos, felelősségteljes és etikus médiatudósítások megjelenését, annál is inkább, mivel az ilyen jellegű tudósítások hatással lehetnek sebezhetőbb embertársainkra, utánzásra készítheti őket. A felelősségteljes tudósítás általános ismereteket közvetít az öngyilkossággal kapcsolatban, bátorítást adva a veszélyeztetett személyeknek, hogy segítséget kérjenek.

A MÚRE ugyanakkor együttműködik minden olyan Romániában működő román vagy bármely nemzeti kisebbség által működtetett sajtó szervezettel, illetve annak etikai testületével, vagy több médiát

A márciusi Közgyűlés résztvevői a kolozsvári unitárius gimnáziumban
Fotók: Farczádi Attila

képviselő ernyőszervezettel, amely a kölcsönösség alapján elismeri a MÚRE valamint a Becsületbíróság kompetenciáit, és etikai szabályozói a békés egymás mellett élés, a kölcsönös tisztelet, az egymás jobb megismerésének jegyében a sajtóetika szabályainak betartását és betartatását, az etikus médiaviszonyok megteremtését szolgálják Romániában.

A MÚRE etikai kódexének hatálya kiterjed a nyomtatott (írott, fényképezett), az elektronikus és az online sajtónál foglalkozásszerűen végzett egyéni és kollektív tevékenységre, valamint az interneten végzett újságírói munkára. Az online média sajátosságaira való tekintettel, a vonatkozó etikai szabályok foglalatát jelen etikai kódex részét képező ONLINE MEDIA APPENDIX tartalmazza, mely az Etikai Kódex szerves részét képezi.

A Becsületbíróság a MÚRE közgyűlése által megválasztott – más tisztséget be nem töltő – szaktekintélyekből álló, az etikai panaszok elbírálására megválasztott, 9 tagú, független testülete a Becsületbíróság, amelynek tevékenységét a közgyűlés felügyeli.

A MÚRE etikai kódexe alapján a szervezet Becsületbírósága (BB) indítvány nélkül is állásfoglalásokban fejezheti ki testületi véleményét az újságírói szakmai-etikai magatartásszabályok jelenszerű áthágását észlelve.

Ha olyan etikai vétség alapos gyanúja merül fel, melyet taxatívra nem ír le a kódex, akkor azt kell vizsgálni, hogy a feltételezett etikai vétség közvetlenül vagy áttételesen sérti-e az etikus újságírói magatartás négy alapelvét, amely: a tisztesség, a függetlenség, a megbízhatóság és az érzékenység.

Ha a bepanaszolt személy nem MÚRE-tag, mindazokat az eljárási feltételeket biztosítani kell számára, amelyek megilletik a

MÚRE tagjait. Ilyen esetben etikai büntetés nem szabható ki, de az etikai vétséget vizsgáló testület állásfoglalásban vagy akár felmentő, illetve elmarasztaló határozatban fejtheti ki véleményét. Ha a médiatermek szerzője nem újságíró, neve után kötelező megjelölni szakmai, társadalmi vagy civil státusát.

1§ A sajtó szabadsága azt jelenti, hogy az állampolgárok alapvető joga a tájékozódás, a véleménynyilvánítás és az alkotások nyilvánosságra hozása. Az újságírók, mint állampolgárok számára, a sajtószabadság jogokat és kötelezettségeket jelent, de az újságírói szakma egyben előjogokkal és felelősséggel jár. Minden újságírónak etikai kötelezettsége, hogy ragaszkodjon a sajtószabadság által biztosított jogaihoz, hogy teljesítse kötelezettségeit. Ha a szakma gyakorlása közben összeütközésbe kerülhet többféle jog, illetve kötelezettség, az újságíró előjoga, hogy felelősséggel válaszson a jogok és kötelezettségek között, és tevékenységét ez a felelősség minősítse.

2§ Az újságírónak, a közélet szereplőjeként és a nyilvánosság alakítójaként tiszteletben kell tartania az emberi jogokat, a másság elismerése jegyében kell hivatását gyakorolnia. Nem kelthet gyűlöletet; vallása, felekezeti hovatartozása vagy állapota, neme, testi vagy szellemi állapota, mássága, életkora, életmódbeli különbsége miatt nem terjeszthet senkiről előítéletet szolgáló rágalmakat, ezek miatt senkit sem becsmérelhet. A kiskorúak személyazonosságát bizalmasan kezeli. Gyermek csak a szülők, törvényes képviselők, tanítási, gondozási időben csak az osztályfőnök, óvodapedagógus engedélyével szerepeltethető. Ha erre az anyag felvételénél nincs lehetőség, leadás előtt meg kell szerezni az írásbeli hozzájárulásukat. Nem vonatkozik ez azokra az esetekre, amikor a fiatalkorú nem egyénként, hanem tömeges jelenlétűként szerepel a felvételen. Az újságíró köteles elkerülni bármilyenű diszkriminatív megjegyzést, a nemzetiségre, fajra való utalás és nyelvi hovatartozásra, rokoni kapcsolatokra való utalás csak akkor indokolt, ha az szorosan kapcsolódik a közzétett információhoz. Nem követ el például etikai vétséget az, aki a roma szó szinonimája helyett a magyar nyelvben hagyományosnak számító cigány szót használja. Fokozottan ügyelni kell valamennyi újságírói műfaj esetében a bármilyen betegségben szenvedő védelmére, jogaira.

3§ Az újságíró joga és kötelessége a tájékoztatás. Az újságíró kötelessége annak mérlegelése, hogy a feltárt tények nyilvánosságra hozatala sérti-e mások személyi biztonságát, illetve személyiségi jogait. Az ártatlanság joga mindenkit megillet. A személyiségi jogok között tiszteletben kell tartani az egyének jogát a magánélethez. **Súlyosan sérti az újságírói etikát, ha a közéletben szereplő személy hozzátartozóinak személyi jogait úgy kezeli, mintha azok teljes mértékben a közszereplő személyi jogainak függvényei lennének.** Az újságíró nem használhat a jó hírnevet csorbító, a becsületet sértő kifejezéseket. **A kifejezés sértő jellegét a közölt tényekkel és a műfaji sajátosságokkal összefüggésben kell mérlegelni.** Bűncselekmény, baleset bemutatása esetén nem sérülhetnek az áldozat hozzátartozóinak személyi jogai. **Etikai vétségnek minősül, ha az újságíró figyelmen kívül hagyja a bűncselekmény, baleset vagy hasonló esetek áldozatainak, az áldozatok hozzátartozóinak érzelmeit és kegyeletre való tekintet nélkül mutatja be a történeteket. Kerülni kell minden olyan részletet, amelynek alapján az áldozat, neve említése nélkül is – a közvetlen hozzátartozók értesítése előtt – beazonosítható. A büntetőeljárás alá vont személy nevének, arcképének közzlése esetén be kell tartani a hatályos jogszabályok előírásait.**

4§ Etikai vétséget újságírói tevékenység közben tanúsított méltatlan magatartással, valamint megjelent írással, képpel, rádióadásban elhangzott, televízióban sugárzott, az Interneten közzétett, az újságírói műfajokhoz tartozó alkotással, lehet elkövetni. Ha az etikai vétség alapos gyanúja felmerül, az eset elbírálásánál a szakmai követelményekből kell kiindulni az etikai kódex normái mellett.

5§ Nem korlátozható az újságíró joga a tájékoztatóban, a szabad véleménynyilvánításban. Sajtóetikai vétségnek tekinthető, ha az újságíró meggyőződésével ellentétes írás vagy műsor készítésére kötelezik. Nem sérti a sajtóetikát, ha valamely sajtóorgánium a jellegének nem megfelelő munka közzlését nem vállalja.

6§ Az újságíró nem hamisíthat meg tényeket, dokumentumokat. Írásban, műsorban szándékosan vagy gondatlanságból valótlan-ságot nem állíthat, köteles a munkájához felhasznált adatokat, tényeket az adott helyzetben elvárható gondossággal ellenőrizni. Etikai vétség követ el az, aki akadályozza a valóság feltárását.

7§ Visszaél az újságírói foglalkozással, aki tények elhallgatásáért vagy közzléséért az érdekeltektől anyagi előnyt kér vagy fogad el, aki jogtalan előny elérése céljából közzlé-téssel vagy közzlé nem tétellel fenyeget.

8§ Az újságírónak nem népszerűsíthet az erőszakot, az egészséget károsító szerezket, életmódot. A tiltott kör értelmezésében a hatályos jogszabályok tilalma irányadó.

9§ Az újságírónak kötelessége bizalmasan kezelni információs forrásait. Az informátort kiszolgáltatni nem szabad. Bizalmas értesülés közzlése esetén tilos az értesülés forrásának felfedése az informátor beleegyezése nélkül.

10§ Az újságírónak az érintett felek véleményét nyilvánosságra kell hoznia. Másfelől, az újságírói etika ellen vét az, aki a nyilatkozó hozzájárulása nélkül lényeges változtatást hajt végre annak nyilatkozatán, illetve figyelmen kívül hagyja a kért tartalmi módosításokat. Szintén etikai vétségnek számít, ha a nyilatkozó kijelentésének tüntet fel olyasmit, amit az nem mondott, vagy ha a nyilatkozót sértő szöveg-vagy képi összefüggésbe helyezi.

11§ A szakma gyakorlása közben, a közhatóságokkal vagy gazdasági, szolgáltatási tevékenységet folytató cégekkel való kapcsolattartásban az újságírónak tilos bármilyen meg-egyeztetést kötnie, amely pártatlanságát vagy függetlenségét befolyásolja. Tények elhallgatásáért vagy közzléséért az érdekeltektől nem kérhet vagy fogadhat el anyagi előnyt, nem fenyegetőzhet jogtalan előny elérése céljából közzlé-téssel vagy közzlé nem tétellel. Ugyan-csak sérti az etika normáit, ha az újságíró, szer-kesztő anyagi előny ellenében terméket vagy céget reklámoz anélkül, hogy a reklámjelleg- láthatóan feltüntetné. Etikai vétséget követ el, aki az újságíró-t hirdetésszervezésre, fizetett közlemény szerzésére kötelez annak fejében, hogy újságíróként foglalkoztatja. (Az újságíró saját jószántából vállalhatja fizetett közlemé- nyek megfogalmazását.)

12§ Ha az újságíró más vonatkozású anyagi függőség mellett látja el újságírói, szerkesztői feladatát, (például a helyi sajtó munkatársa) sérti az újságírói etikát, aki az újságíró, szerkesztő kényszerű anyagi függőségét felhasználva, beavatkozik az újságíró, szerkesztő tevékenységébe.

13§ Téves tény- vagy adatközlés esetén a szerkesztőségnek erkölcsi kötelessége közzlé-

tenni a szükséges helyreigazítást. A bíróság által elrendelt helyreigazítás közlését nem lehet akadályozni, sem a szövegét torzítani. Akit a cikk, műsor kifejezetten hátrányosan érintett, annak biztosítani kell mielőbb a válasz lehetőségét, legfeljebb azonos terjedelemben. A válasz sem sérthet becsületet, személyhez fűződő jogokat.

14§ Súlyos vétség a plágium. Az újságírói etikát súlyosan megsérti az, aki másnak a szellemi termékét a sajátjaként teszi közzé. Sérti az etikát továbbá, ha szerzőként tudatosan mást tüntetnek fel, ugyanakkor a szerzőt megilleti az álnév használatának a joga, **aminek választásánál más újságírókra is tekintetel kell lenni.**

15§ Etikai vétség, ha a szerző beleegyezése nélkül közli alkotását, vagy megváltoztatják annak tartalmi elemét.

16§ Az újságírói etikát is megsérti az, aki a más által felkutatott, eredetinek számító témát a forrásra való hivatkozás nélkül a sajátjaként ad közre. Az „ősforrást” minden esetben fel kell tüntetni, azaz az eredeti sajtóforrást, szerzőt meg kell jelölni egy más sajtóorgánumban megjelent, nagy érdeklődést kiváltott témával való továbbfoglalkozás esetében, még akkor is, ha az újságíró újabb tényekkel bővíti az eredeti információt.

17§ A szerző a művét nem adhatja át közlésre egy időben több szerkesztőségnek, illetve **nem kérheti a másodközlést úgy, hogy e tényt nem jelzi.** A szerkesztőség részéről megegyezés alapján átvett kézirat, fotó, hang- illetve videó-anyag közlésének vagy nem közlésének szándékáról a szerzőt még annak elavulása előtt értesíteni kell.

18§ Az újságíróknak egymás között is be kell tartaniuk a kulturált érintkezés szabályait. Névazonosság esetén, a pályán régebben tevékenykedő szerző kérésére az új kollégától elvárható, hogy más nevet vagy megkülönböztető jelet használjon.

19§ MÜRE elvárja az állami, önkormányzati intézményektől, magánszemélyektől, a lapok, a rádiók, a televíziók és az on-line hírportálok tulajdonosaitól, hogy az újságíróknak az újságírás magas színvonalára és függetlenségük biztosítása érdekében tisztességes fizetést biztosítsanak, hogy megteremtődjenek számukra a magas színvonalú szakmai munka, a függet-

lenség lehetősége, a megfelelő munkakörülmények és feltételek.

20§ Etikai vétséget követ el az a tulajdonos, kiadó, fő- illetve felelős szerkesztő, aki bármilyen módon megtorolja, vagy megtorlással fenyegeti a sérelmet elszenvedett újságírót, ha törvényes eszközökhöz folyamodik az elmaradt honorárium, munkabére behajtásáért.

21§ Az újságírói etikai kódex alapján a MÜRE Becsületbírósága saját működési és szervezési szabályzatot dolgoz ki és fogad el. Az etikai kódexben szereplő szabályok megsértése esetén a becsületbíróság a szabályzata szerint lefolytatott eljárással etikai vétséget állapíthat meg. A jogerős határozatot kötelező nyilvánosságra hozni. A becsületbíróság eljáró bizottsága (első fokú vagy fellebbviteli) a vétség súlyától függően etikai büntetést is kiszabhat. Szakmai testületként azonban első sorban arra törekszik, hogy a feleket megegyezésre készítse, békülést vagy nyilvános elégtételadást érjen el.

A kiszabható büntetések:

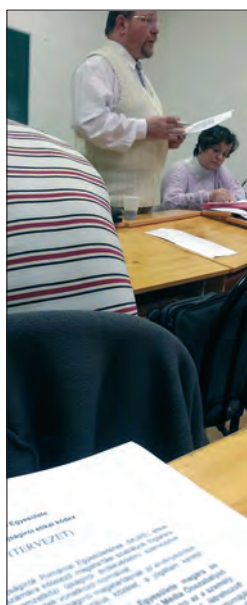
- szóbeli figyelmeztetés,
- írásbeli figyelmeztetés,
- megrovás,
- szigorú megrovás,
- a tagsági jogok felfüggesztése egy évre,
- kizárás.

A másodfokon hozott kizáró határozat ellen az érintett panasszal élhet a MÜRE közgyűlésénél.

ONLINE MÉDIA APPENDIX

Tekintettel arra, hogy az utóbbi években világszerte, így a romániai magyar médiapiacra is látványos fejlődés mutatkozott az interneten megjelenő online tartalmak terén, ami sajnálatos módon maga után vonta egyre több személyeskedő, sértő bejegyzés, komment megjelenését, melyek részleteiben vagy teljes egészében összeegyeztethetetlen a sajtóetikával, a Magyar Újságírók Romániai Egyesületének Becsületbírósága szükségesnek ítélte meg az Etikai kódex kiegészítését az alábbi, online médiára vonatkozó APPENDIX-szel.

A1§ Az elektronikus médiákban valamint a legkülönbözőbb internetes felületeken közzétett posztok, kommentek és a sajtóalkotásokhoz fűzött vélemények, megjegyzések a sajtószabadság, a demokrácia működésének

► fokmérő, különösen népszerűek a *social media* megjelenése, elterjedése óta.

A2§ Mivel a kommentek és a sajtóalkotásokhoz fűzött vélemények, megjegyzések a média szerves részeként jelennek meg, ezért a média felelős vezetőinek kötelessége, hogy őrkdjenek az általuk felügyelt médiában a posztok, kommentek megjelenésére. Felelősségük kiterjed azok tartalmára is. Ily módon a megjelenő posztok, kommentek sem sérthetik a közérkölcst és az emberi méltóságot, nem kelhetnek megbotráncózást, nem uszítanak gyűlöltre.

A3§ A megjelenés szabadsága, szabaddossága tekintetében, míg a közgondolkodás a posztokat és kommenteket lazábban értelmezi, elfogadja a durva, a közönséges kifejezéseket, a káromkodásokat, addig ezeket a kifejezéseket az újságírószakma „nyomdafestéket nem tűrőnek” tekinti. Ezért sajtóetikai vétséget követ el az az újságíró, aki akár magán-személyként, akár közvélemény-formálóként ilyen jellegű tartalmakat, kommenteket posztol saját idővonalon, online média - vagy bármilyen közösségi felületen. Az újságíró mint közszereplő és közvélemény-formáló, munkaidőn kívül sem fogalmazhat meg, illetve nem tehet közzé a közbeszédben, újságírásban, közösségi oldalakon, vagy akár a blogszférában az emberi méltósággal összeegyeztethetetlen, etikailag vállalhatatlan, az elfogadható közösségi megnyilvánulással ellentétes, uszító, kirekesztő, diszkrimináló gondolatokat, nem élhet a gyűlöletbeszéd eszközével.

A4§ A szabad véleménynyilvánítás és szólásszabadság nem jelenti azt, hogy erőszakos, mások zaklatására, gyűlöletkeltésre alkalmas bejegyzések, hozzászólások jelenhetnek meg a médiában. Ezért a média etikusan cselekszik, ha a kommenteket és a sajtóalkotásokhoz fűzött véleményeket, megjegyzéseket moderálja, azok közlését regisztrációhoz köti. Akkor etikus a közlés, ha a média moderátorának ismeretei vannak a kommentek és a sajtóalkotásokhoz fűzött vélemények, megjegyzések posztolójának valós adatairól, abban az esetben is, ha ezek többnyire úgynevezett nickname (írói álnév) alatt jelennek meg. Ajánlott, hogy az adott sajtóorgánium közölje, hogy fenntartja a jogot arra, hogy a

média érdekeivel, céljaival nem egyező, annak jó hírnevét sértő, avagy az etikai és jogszabályokba ütköző kommenteket és a sajtóalkotásokhoz fűzött véleményeket, megjegyzéseket, posztokat, bejegyzéseket eltávolítja, az etikai szabályokat megsértőket kizárja a médián történő megjelenésből.

A5§ A posztot, kommentet jegyző etikusan cselekszik, ha gondolatait lazán, a beszélt nyelv szabályai szerint, de mégis szabatosan, a magyar nyelv szabályainak megfelelően fogalmazza meg; ha gondolatai közlése során másokat idéz, az idézés során az olvasó számára egyértelműen ki kell derülnie, hogy mi az eredeti közlés forrása, pontos megtalálható helye. A poszt, komment az alkotmányos véleményszabadság gyakorlásának határain belül maradó tartalmakat és kijelentéseket tartalmazhat.

A6§ A sajtóetikába ütköző cselekedetnek minősül, ha a poszt, a komment, a sajtóalkotásokhoz fűzött vélemény, megjegyzés

- durva, trágár, közönséges, a gyűlölet keltésére alkalmas kifejezéseket tartalmaz
- törvényt sért, avagy törvényt sértésre, mások elleni erőszakra, a szabadságjogok megsértésére buzdít, vagy mások vagyona elleni támadásra ösztönöz, ha mások, különösen azok vallási, etnikai, egyéb nézeteit, valamint az emberi méltóságot sérti
- az önpusztító életmódot kívánatosnak tünteti fel,
- mások személyiségi, a jó hírnév védelméhez fűződő jogait sérti,
- ha faji alapon, egészségügyi állapotuk alapján, etnikai vagy nemi hozzátartozásuk alapján diszkriminál
- sokkoló, extrém félelemérzetet kiváltó tartalmat, pornográf, vagy szadista jellegű közléseket, képeket, videókat tartalmaz
- közlője másnak adja ki magát, ha más személyes adatait használja,
- ha a poszt tartalma a valóságnak nem megfelelő, megtévesztő vagy a valós tényeket hamis színben feltüntető
- akkor is sajtóetikába ütköző cselekedetnek minősül a poszt vagy komment, ha semmi köze a kommentált cikkhez, mert tulajdonképpen már a komment kommentjének a kommentje.

Az újság, ahogyan a régiek csinálták

Régi lapokban turkálók. Nagyon régiek, még a 19. században írták tele mindenféle kellemes hírekkel, a világegyetem nyugtalanították volna feleslegesen a nyájas olvasót. Hogyne, hogy holnap lemondja az előfizetést, visszakövetelje a kínosan összekönyörgött előfizetési díjat, amiből kifizeti a lap a nyomdászt.

Hiszen egy afféle vidéki újságot, mint amilyen, mondjuk a Marosvidék volt, egy-egy számot három nap alatt ragasztgatott össze a nagyságos szerkesztő úr, ki egyben nyomdai korrektor, hírszerkesztő, vezércikkíró, riportér és tudósító is volt. Mellette adott volt egy slá-paj, aki nem kötelezően kezdő volt és fiatal, egy elnyűtt öreg is lehetett, aki már mindent látott ebben a kisvárosi létben, látott szenzációt és álhírt, amit illetet cáfolni álnéven, így is telik a lap szöveggel, látott papírhiányt és nyomdafestéknymort, látott krachot és bummot, felfutást, bukást, szerkesztőváltást és új szerkesztőt, olvasók izgatott tömegét, amint a lap redakcióját ostromolják vagy magát a nagyságos és kegyelmes redaktor urat várják, lábukkal dobognak, sétatálcájukkal fenyegetően ütögetik a padlót, kihívják párbajra vagy megverik, látta a lapot futtató tulajdonost

bujkálni és hónapokon át hazudozni, tartozni fűnek-fának, elszállni a bért hónapokra, látott nyomdászsztrájkot, lapkihordót meghalni lappal és laptalanul, látott folyóba dobott újságköteget, szerkesztőt, elveket és a Nyílt tér rovatban acsarkodó kisvárosi kakasokat, krakéler földbirtokost, lyukas nadrágú, önérzetes tanítókat és bér-rágalmazókat, halálos gyűlölködést, fiát megtagadó apát, látott viharos lapzártát.

Csak nyugalmat soha. Neki kellett elmen-nie a postára a táviratokért, őt küldték pénz-t koldulni, alázatos kérvénnyel kegyelmesekhez, ő vitte a szerkesztők levelét nevenincs kisaszszonyokhoz vagy fehérmájú özvegyekhez, hazacipelte hátán a szerkesztő urakat egy-egy kiadós politikai vacsoráról a Transzylvániából vagy a Domokosból.

A nyomdászok is váltogatták egymást, csak a szerkesztői gyakorlat nem változott: délig valahogy összeállt a lap, ha tátongott egy tenyérnyi fehér hely, oda majd bejön a fiumei cápa, amely minden évben feltűnik, soha nem hallott országokban kitör a tűzhányó, forradalom, járvány, Amerikában kétfejű borjú vagy gyerek jött a világra, kinek egyik feje kínaiul, a másik japánul szólalt meg, midőn elérte a beszélőkort, jöhetnek a csudák, a cir-kusz, a mutatványos, a tavalyi hírek, a távo-zó fejetlen miniszter és a hadgyakorlatra vezé-nyelt 62-esek, a 9-es honvéd huszárok újabb bravúrjai vagy a pesti aszfalt humora, régi viccek, anekdoták.

És persze már akkor is egy-két oldalt puf-fasztottak fel a reklámok, amelyek tetű, rüh és rágcsálók ellen ajánlottak csodaszert, kí-náltak borecetet, cséplőgépet, cseréppipát, fo-gyasztszert, kakaspszát és zongoraleckét német kisasszonyokkal, fess katonatisztek ke-restek társalkodónőt, vagy magányos urak kiadó szobát városon, volt eladó birtok és azonnal beköltözhető ingatlan a Nagyszentkirály utcában, esetleg a Poklos utcában a Baruchné fogadó-ján alul.

Egy klasszikus
redakció, Ady
kollégáival
a Nagyváradi
Naplónál

Szerencsére csak délben kellett kint lennie a lapnak az utcán, a főtéri nagytőzsdében és a Szentgyörgy utcai Weiszné kistőzsdéjében. A Nagyszentmiklós utcában a Kistemplommal szemben árult Bartha bácsi, a 48-as veterán, aki még látta Kossuth Lajost és Deák Ferencet poharazni az Angol Királynőhöz címzett fogadóban Pesten. Aztán Custozánál elvesztette a bal lábát és a történelem fonálát.

Az is tiszta szerencse volt, hogy a lapok két-három naponta jelentek meg, ezalatt elegendő anyagot lehetett összeollózni pesti és kolozsvári, bécsi és debreceni lapokból, el lehetett olvasni, mit írnak a szebeni román újságok, és miként gyalázza a magyarokat a Siebenbürger Bote labanc szerkesztője, miféle irredenta szónoklat tal remegtette meg a bukaresti parlamentet egy-egy Erdélyből levonult patrióta.

Szóval el lehetett elmélkedni azon, hogyan csinálta meg szerencséjét Amerikában báró

Wojticky Szilvórium, és miféle cirkuszista műlovarnőbe lett szerelmes a színház igazgatója Szerencsen, otthagya a társulatot, csapat-papot kifizetetlen számlákkal. Arra persze felénk is volt példa, hogy a direktor iszonytatóan rossz évadot fogott ki, megszökött a tartozások elől, és a társulat tagjainak össze kellett koldulniuk az útravalót Szászrégenig vagy Dicsőszentmártonig, ahol jobb évadban reménykedhettek.

A polgár délben asztalhoz ült, mert az ebédszünet szent volt.

Állkendőt, partedit terített magára, és miközben várta a húslevest, melyhez a cselédet még hajnalban kiküldték Bányaihoz remegő marhahúsert és zöldségért a Széchenyi térre, belekukkantott a lapba, és azt mondta:

– Nahát, édes fiam, hogy mennyi marhaságot írt össze Kerekes szerkesztő úr máma!

Sebestyén Mihály

(A Népújság

2015. február 11-i száma alapján)

Egyesületünk új tagjai

A MÚRE Igazgatótanácsa által 2013. október 28. és 2015. április 30. között jóváhagyott tagfelvételi kérések:

1. Kádár Hanga, Kolozsvár–Sepsiszentgyörgy (gyakornok)
2. Tóth Ágnes, Nagyvárad
3. Őri-Pákay Franciska, Szatmárnémeti
4. Keszeg Anna, Kolozsvár
5. Járny Zsanett, gyakornok (BBTE)
6. Sajó Norbert, Kolozsvár
7. Papp Levente, Kolozsvár
8. Vallasek Magdolna, Kolozsvár
9. Fried Noémi Lujza, Nagyvárad
10. Tököli Magdolna, Nagyvárad
11. Szegedi Csaba, mind1.ma
12. Nagy Edit, mind1.ma
13. Antal István, Erdővidék
14. Albert Egon, Erdővidék
15. Péter I. Zoltán, Nagyvárad
16. Egyedi Bernadette, Szatmárnémeti
17. Egyedi Zsolt, Szatmárnémeti
18. Lukács Katalin, Marosvásárhely
19. Benkő Levente, Kolozsvár
20. Ambrus Melinda, Brassó
21. Sarány Orsolya, Csíkszereda–Kolozsvár
22. Fock Judit, Marosvásárhely
23. Juhász György, Székelyhíd
24. Székely Ervin, Bukarest–Nagyvárad
25. Kerekes Edit, Kolozsvár
26. Miska Brigitta, Marosvásárhely
27. Körmöczky Zoltán, Marosvásárhely
28. Csutor András-Tomi, Marosvásárhely (gyakornok)
29. Benkő Judit, Kolozsvár
30. Huszár Szilamér, Sepsiszentgyörgy
31. Borsos Júlia, Gyergyószentmiklós
32. Kertész László, Gyergyószentmiklós
33. Tóth Hajnal, Nagyvárad
34. Kovács Sándor, Kolozsvár (gyakornok)
35. Marian Cristina, Kolozsvár
36. Dumitrache Marius-László, Bukarest
37. Bede Erika, Csíkszereda

Búcsú Karcsi bácsitól

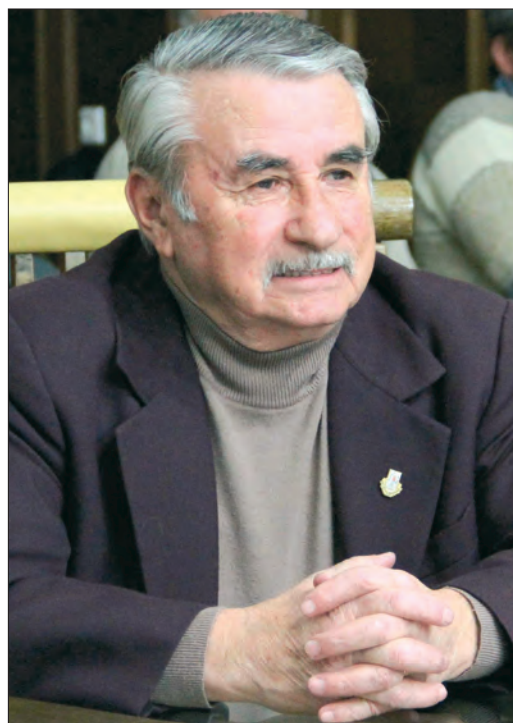
Áros Károly

(1940. szeptember 27., Nagymoha – 2015. május 2., Marosvásárhely)

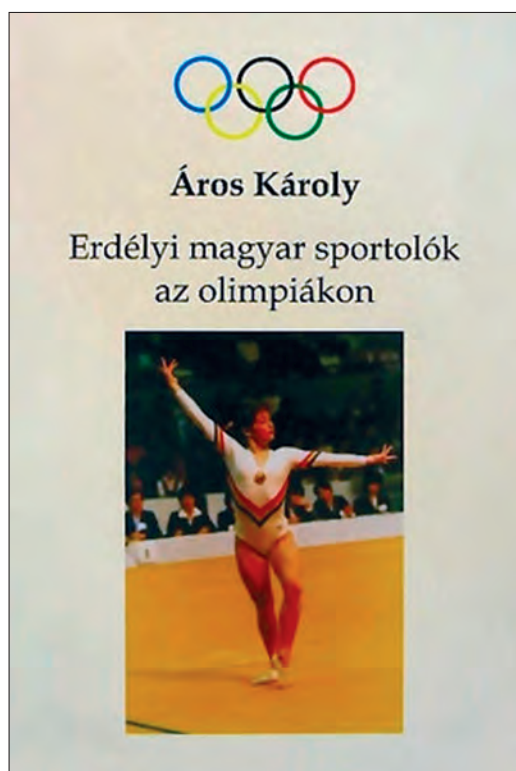
– Holnap reggel találkozunk! – nyújtotta kezét naponta búcsúzóul Karcsi bácsi. A legutóbbi kézfogás után nem jött össze több találkozás... Elütötte egy tolató mentőautó, s az okozott sérüléseket nem élte túl. Épp dolgozott és egyben ünnepelt: az általa 25 évvel ezelőtt kezdeményezett Veszprém–Sepsiszentgyörgy staféta Szent György Napokra beérkező futóit várta barátként, sportrajongóként, újságíróként.

„A *Háromszék* köszönti a 70 éves Áros Károlyt” – loptam be a 2010 szeptember 27-i lapba, a Hétfői Sport rovatába vasárnap este, amikor Karcsi bácsi már nem láthatta. Másnap vártam a reakciót. Az meg, mintha puszkából jött volna. Köszönet helyett letolást kaptam: „Most azt gondolják az emberek, hogy köszöntöm saját magam! Két napig hozám se szólt. Aztán, amikor kettesben maradtunk, megenyhülve mondta: „Azért nem is olyan nagy baj, annyian köszöntöttek, még Kanadából és Ausztráliából is. Jól esett”.

Kérdemelte a köszöntést. Hisz, amint Horváth Vilmos, a Magyar Olimpiai Akadé-

Albert Levente felvétele

mia Tanácsának tagja fogalmazott: „Karcsi barátunk az egyik legnagyobb határon túli olimpiatörténész volt, aki évek óta együttműködött a Magyar Olimpiai Akadémiával. Számos vándorgyűlésén részt vett, segítette munkánkat, az olimpiai mozgalom népszerűsítését”.

Áros Károly 1968-ban alapítója volt a *Megyei Tükör*nek, sportrovatát írta, szerkesztette, majd folytatólagosan a *Háromszék* sportrovatát vezette haláláig. Több kötet szerzője, közülük kiemelkedik az *Erdélyi magyar sportolók az olimpiákon* (2002). Az egyetemes magyar sport egyik legelkötelezettebb és legavatottabb ismerőjeként számtalan elismerésben részesült. Kiemelem a Magyar Olimpiai Bizottság Médiadíját, amelyet 2000-ben kapott meg. (A MŰRE mindössze külön díjjal ismerte el munkásságát 1999-ben.)

Már azon gondolkodtam, a 75 éves Áros Károlyt miként köszönhetném, szintén lopva. Sajnos, ezen már nem kell törnöm a fejem. A sors így akarta.

Nyugodjék békében, emléke legyen áldott!

A tiszta sport ügyét szolgálta

Nehéz, e tragédia után többszörösen is nehéz ismét magunkra találnunk, napok óta csak ez jár fejünkben. Csendesebb lett a szerkesztőség, üresebb a folyó, nincs, aki úgymond inspekcióba jönne: megállna az irodánk előtt, benézne, és nekünk szegezné a kérdést: hogy vagyunk, jól vagyunk? Talán könnyebb volna ha megérteni nem is, de elfogadni a történeteket, ha lett volna még idő felkészülni, ha lehetőségünk lett volna legalább a búcsúra.

Így maradnak csak a korábbi beszélgetések, a korábbi élmények. S ha már nincs utolsó beszélgetés, engedjék meg, hogy első találkozásaink egyikének felelevenítésével búcsúzzak a magam és Háromszék szerkesztősége nevében Karcsi bácsitól.

Nevét, hisz újságíróként dolgozott, ismertem már: gyermekként, fiatakként kora reggel mindig izgatottan vártuk a Hétfői sportot. Jól ismertem tehát azt az információkban gazdag, pontos adatokat közlő, de közéleti tekintést is nyújtó stílust, ami az én olvasatomban jellemezte a Hétfői sportot. Ezért igencsak meglepődtem, amikor egyik, a tegnap esti meccsről szóló beszélgetésünk során Karcsi bácsi elárulta: ő maga úgy szereti nézni a televízióban közvetített meccseket, hogy lehalkítja a tévét. A csapatok felállását

meghallgatja, utána pedig lehalkítja készüléket – hogy ne zavarja a kommentátor elfoglaltsága, alkalmanként üres fecsegése, a látókról a buzdítás helyett gyakorta hallatszó szidalmazás, trágárság, a bírók kritizálása, a kesergés vagy a dicsekvés. Ne legyen semmi más, semmilyen zavaró körülmény, csak a sport, annak esszenciája, a tisztességes verseny, a fair play, a sportszerűség, a győzőn a jobbik szelleme – valahogy így értelmeztem később ezt a számomra most is furcsa szokást. És úgy gondolom, ez a magatartás jellemezte valamiképpen egész munkásságát: a sport esszenciájának megragadására való törekvés, a kiszűrése mindannak, ami nem oda tartozik – legyen az politika, idegengyűlölet, sportszerűtlenség, bármi, ami tönkretetheti a sport világát. Ezt a célt szolgálta a fáradhatatlan kutakodás, az egyetemes magyar sport iránti elkötelezettség jegyében történt adatgyűjtés, a múltat felelevenítő írásai, cikkei, kiadványai, az idős korban is végzett terepmunka. Az igazi, a tiszta sport ügyét szolgálta Karcsi bácsi, felelősségteljesen, tisztán, sportszerűen.

Isten nyugtassa!

Farcádi Botond

(Elhangzott Áros Károly ravatalánál, temetésén 2015. május 5-én a szemerjai református temetőben)

Kolozsvári hangulatok – fotóverseny

Fotóversenyt hirdetett a Kolozsvár Társaság, *Kolozsvári hangulatok* címmel. A versenyre kizárólag a város hangulatával és szellemiségével kapcsolatos fekete-fehér és színes fényképeket várnak; amatőr és profi fotósok egyaránt benevezhetnek, szerzőnként legtöbb 5 felvétellel, a következő paraméterek szerint: papírképek 30×40 cm-es méretben, digitális állományban 300ppi felbontásban, minimum 3000×2000 pixel (minimum 6000 megapixel), jpg kiterjesztéssel. A fényképeket a következőképpen kell elmenteni: fotós neve, a kép címe_01. 02.

03....jpg; leadási határidő : 2015. július 30., a papírképeket és CD-ket személyesen vagy postán a Kolozsvár Társaság, 400113 Kolozsvár, Fötér (Piața Unirii) 22/8, vagy e-mailen kolozsvartarsasag@gmail.com, vagy kolozsvar_t@yahoo.com címekre várják.

A munkákat szakmai zsűri bírálja el, a kiválasztott legjobb 40 fényképből 2015. augusztus 18-án a Magyarország Kolozsvári Főkonzulátusán kiállítást rendeznek, akkor osztják ki a díjakat is.

Érdeklődni lehet a fenti e-mail címeken, valamint telefonon: Horváth László (kurátor): 0724-563903, Veress Enikő 0744-170740.

MAGYAR ÚJSÁGÍRÓK ROMÁNIAI EGYESÜLETE

A romániai magyar újságírók szakmai szervezetének jubileuma

Csíkszereda, 2015. május 15–16.

Támogatóink

Magyarország Csíkszeredai Főkonzulátusa
Communitas Alapítvány - RMDSZ
Hargita Megye Tanácsa
Sapientia Erdélyi Magyar Tudományegyetem
Igazi Csíki Sör Manufaktúra